

**Univerzita Palackého v Olomouci
Pedagogická fakulta**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2023

Patrik Vašek

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra hudební výchovy

Bakalářská práce

**Politická témata v nonartificiální hudbě
60. a 70. let**

Patrik Vašek

Vedoucí práce: Mgr. Filip T. Krejčí, Ph.D.

Olomouc 2023

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Politická témata v nonartificiální hudbě 60. a 70. let vypracoval samostatně pod odborným vedením Mgr. Filipa T. Krejčího, Ph.D. a uvedl v ní veškerou literaturu a ostatní zdroje, které jsem použil.

V Olomouci 19. 4. 2023

.....

Patrik Vašek

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval Mgr. Filipu T. Krejčímu, Ph.D. za jeho odborné vedení bakalářské práce, cenné rady a čas věnovaný konzultacím.

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá vlivy Studené války, Berlínské krize vedoucí k postavení Berlínské zdi, války ve Vietnamu, hnutím Hippies, Africko-americkým hnutím a Pražským jarem na vývoj nonartificiální hudby a hudební tvorbu umělců účinkujících v 60. a 70. letech 20. století.

Abstract

This bachelor thesis explores the influences of the Cold War, the Berlin Crisis leading to the building of the Berlin Wall, the Vietnam War, the Hippie movement, the African-American movement and the Prague Spring on the development of nonartistic music and the musical output of artists performing in the 1960s and 1970s.

Obsah

Obsah.....	5
Úvod	7
1 Studená válka.....	8
1.1 P. F. Sloan.....	9
1.1.1 Eve Of Destruction	9
1.2 The Beatles	10
1.3 Bo Diddley.....	12
1.3.2 Rock'n'Roll	13
2 Berlínská zeď.....	14
2.1 Pink Floyd	16
2.1.1 Rock.....	17
2.2 David Bowie	18
2.2.1 Album Heroes.....	18
3 Válka ve Vietnamu	19
3.1 Creedence Clearwater Revival	21
3.1.1 Fortunate Son.....	21
3.1.2 Country rock.....	22
3.2 The Animals	23
3.2.1 We've Gotta Get Out Of This Place.....	24
3.2.2 Blues	25
3.2.3 Rhythm & Blues	25
3.3 John Lennon	26
4 Hnutí Hippies.....	27
4.1 Festivaly	28
4.1.1 Monterey Pop Music Festival.....	29
4.1.2 Woodstock.....	29
4.2 Jimi Hendrix	31
4.2.1 Psychedelický rock.....	32
4.3 A Day In The Life	32

4.3.1	Progresivní rock.....	33
4.4	Bob Dylan.....	34
4.4.1	Folk.....	35
4.4.2	Folk rock.....	36
4.5	The Mamas & The Papas.....	36
4.5.1	West Coast Pop.....	36
5	Afroamerické hnutí za občanská práva	37
5.1	Marvin Gaye	38
5.2	Aretha Franklin.....	39
5.2.1	Respect	39
5.2.2	Soul.....	40
6	Pražské jaro.....	41
6.1	Karel Kryl.....	42
6.1.1	Album Bratříčku, zavírej vrátka	43
6.1.2	Veličenstvo kat	44
6.1.3	Bratříčku, zavírej vrátka	44
6.1.4	Tak vás tu máme.....	45
6.1.5	Protestsong	45
	Závěr.....	46
	Seznam zkratk.....	48
	Seznam obrázků.....	49
	Seznam zdrojů	50
	Seznam příloh	54
	Příloha 1 Eve Of Destruction	55
	Příloha 2 Veličenstvo Kat	57
	Příloha 3 Bratříčku, zavírej vrátka	59
	Příloha 4 Tak vás tu máme.....	60
	Anotace	61

Úvod

Šedesátá a sedmdesátá léta 20. století se nesla ve znamení geopolitických a kulturních proměn, které zasáhly světové a kulturní dění až do dnešní doby. Jejich odkazy jsou viditelné v tvorbě interpretů po celá 60. a 70. léta.

Od druhé poloviny 20. století společnosti hrozila atomová válka mezi Svazem sovětských socialistických republik (SSSR) a jeho satelity proti Spojeným státům americkým (USA) a jeho západoevropskými demokratickými spojenci známá jako Studená válka. Zároveň zde byla snaha USA a SSSR získat vliv v zemích třetího světa a současně zabránit rozšiřování komunismu nebo kapitalismu v těchto zemích. Tyto politické boje vedly k válkám, politickým jednáním, krizím a bojům o dominanci ve vesmírných závodech a světové politické scéně.

Dlouhodobý strach z atomové války, segregace a popírání lidských práv byly jedním z činitelů vedoucích k pořádání protestů, politickým bojům proti vládnoucím představitelům USA, vzniku hnutí Hippiies bojujících za mír a lidská práva nebo hnutí Národní asociace pro povznesení barevných lidí (NAACP), které se zasloužilo o zákaz segregace a získání občanských práv pro afroamerické občany ve Spojených státech.

V 60. a 70. letech dále pokračoval vývoj hudebních žánrů nonartificiální hudby, které stále ovlivňují a inspirují interprety kulturní scény. K vývoji nových žánrů a instrumentálních technik pomohl postupný rozvoj elektrotechniky, který umožňoval experimentovat a využívat nové technologie v hudebním průmyslu v nahrávání nebo při živém hraní. Svou roli sehrálo i rozsáhlé užívání psychedelických a halucinogenních návykových látek ve společnosti, mezi které patřily Diethylamid kyseliny lysergové (LSD), marihuana či kokain.

Hlavním cílem bakalářské práce je popsat široké veřejnosti politická témata, která ovlivňovala společnost a jak se odrážela v nonartificiální hudbě 60. a 70. let 20. století.

Prvním dílčím cílem je poukázat na konflikty, jejich činitele a návaznost na trvajících Studenou válku. Na základě odborné monografie *Horké krize studené války* od Vladimíra Nálevky mezi konflikty, které zde budu rozebírat, jsou Studená válka, Berlínská zeď, válka ve Vietnamu, Hnutí Hippiies, Africko-americké hnutí a Pražské jaro.

Druhý dílčí cíl je zaměřen na představitele kulturní scény, jejich hudební kariéru, vliv politických událostí na rozvoj hudby a důvody, proč se stali společenskými idoly v tehdejší společnosti. Někteří z nich ovlivňují dnešní umělce a jejich tvorbu dodnes.

1 Studená válka

Po porážce mocností Osy v Druhé světové válce se rozpadla antifašistická koalice spojenců v čele s USA, Sovětským svazem a Velkou Británií. Po odstranění společného nepřítele se začaly objevovat dřívější spory USA a SSSR, které získávaly na vážnosti. Stalin chtěl již od počátku války získat území střední a východní Evropy, kterou by využil jako nárazníkové pásmo loajálních států. Tyto požadavky Rooseveltova administrativa na konferenci v Teheránu roku 1943 schválila. Následující prezident Spojených států amerických Harry Truman si byl vědom, že sovětská touha po rozšiřování moci povede až k rozpadu antifašistické koalice. Na vině nebyl jen Sovětský svaz, ale svou mírou k rozpadu koalice přispěly i Spojené státy.¹

V roce 1946 ve Fultonu byla politická a mocenská situace mezi demokratickými zeměmi na západě a komunistickým Sovětským svazem označena Winstonem Churchillem jako železná opona rozdělující Evropu. Na základě depeše George Frosta Kennana, amerického velvyslance v SSSR, vytvořili američtí státníci novou koncepci zahraniční politiky USA. Hlavním cílem této doktríny bylo zadržování komunismu. Rok 1946 je brán jako začátek Studené války. V depeši Kennan vyvozoval závěry, že komunisté chtěli rozšiřovat svůj vliv do ostatních zemí a ukončit konkurenceschopnost kapitalistického systému.²

Dlouhotrvající politické boje nikdy nepřešly v přímý válečný konflikt mezi demokratickými Spojenými státy americkými a jejich spojenci proti Sovětskému svazu a jeho vazalům. V historii nalezneme mnoho válečných konfliktů či událostí, které měly počátky ve Studené válce. Vztahy mezi USA a SSSR definitivně přestaly být umírněné při rozdělení sfér vlivu v Západním Německu a v Berlíně v roce 1948, známou jako První berlínská krize.³

Do počátku 60. let následovaly politické střety zájmů těchto světových velmocí v konfliktech, do kterých se řadí Íránská krize, Korejská válka, Guatemalská krize, formování Severoatlantické aliance a Suezská krize.⁴

¹ NÁLEVKÁ, Vladimír. *Horké krize studené války*. Praha: Vyšehrad, 2010, s. 11–13.

² Tamtéž, s. 13–15.

³ CONLIN, Joseph R. *The American past: a brief history*. San Diego: Harcourt Brace Jovanovich, 1991, s. 550–552.

⁴ Cold war timeline. *Titan missile museum* [online]. [cit. 2022–04–26]. Dostupné z: <https://titanmissilemuseum.org/about/cold-war-timeline/>.

V roce 1961 už byly atomové zbraně schopny způsobit nevyčísitelné škody na životech, v ekosystému a majetku. Na začátku 60. let se začala zpomalovat výroba a vývoj nukleárních zbraní kvůli stagnující ekonomické situaci v Sovětském svazu. Nikita Sergejevič Chruščov musel zpomalit vývoj atomových zbraní, což poskytlo lepší pozici americkým politikům při jednáních s SSSR.⁵

Následující podkapitoly se budou věnovat písním a umělcům, kteří byli ovlivněni Studenou válkou a ve své tvorbě vyjadřovali nesouhlas se společenskou a politickou situací. Jejich skladby a vystupování poukazují na protestní náladu ve společnosti. I přes politické boje SSSR s USA a cenzuru západní hudby v komunistickém režimu, dokázal Rock'n'Roll rozšířit ideje o nesmyslnosti války a svobodě ve státech Sovětského svazu.⁶

1.1 P. F. Sloan

Zpěvák a skladatel P. F. Sloan se stal důležitou osobností evoluce amerického Folk rocku do West Coast popu v 60. letech. Byl autorem písně *Eve of Destruction*, kterou poté přezpívali další velikáni nonartificiální hudby v USA. Napsal hity pro skupinu The Turtles, Johnyho Riverse nebo The Grass Roots.⁷

1.1.1 Eve Of Destruction

Píseň vydaná v roce 1965 je příkladem důležitého protestsongu proti Studené válce a válce ve Vietnamu v šedesátých letech minulého století. Stala se natolik rozšířenou, že ji téhož roku vydalo na svých albech mnoho dalších známých skupin a umělců jako například The Turtles, Bobby McGuire a další. Bobby McGuire se díky této skladbě dostal na horní příčky hitparád. Text *Eve Of Destruction* je založen na silné kritice vlády a její politiky. Vážnost textu této písně podporovala kvalitní arrange, která nastiňovala protestní náladu. Protestsong narážel na nesmyslnost válečných konfliktů, do kterých se USA zapojilo.⁸

⁵ CONLIN, Joseph R. *The American past: a brief history*. San Diego: Harcourt Brace Jovanovich, 1991, s. 576–577.

⁶ BITTNER, Sarah Jean. *POP IN THE BLOC: HOW POPULAR MUSIC HELPED THE UNITED STATES WIN THE COLD WAR* [online]. Washington, 2012 [cit. 2023–04–18]. Dostupné z: https://repository.library.georgetown.edu/bitstream/handle/10822/557691/Bittner_georgetown_0076M_1195_5.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Diplomová práce. Georgetown University, s. 98–100.

⁷ ANKENY, Jason. *P. F. Sloan Biography* [online]. [cit. 2023–03–07]. Dostupné z: <https://www.allmusic.com/artist/pf-sloan-mn0000414420/biography>.

⁸ P.F. Sloan, “Eve Of Destruction”. *American Songwriter* [online]. [cit. 2022–04–26]. Dostupné z: <https://americansongwriter.com/p-f-sloan-eve-of-destruction/>

Autor v písni upozorňoval na morální hodnoty společnosti: „*You're old enough to kill / but not for votin' / You don't believe in war / but what's that gun you're totin' / And even the Jordan river has bodies floatin' / But you tell me over and over and over again my friend / Ah, you don't believe we're on the eve of destruction.*“⁹ Zmiňoval konflikt, do kterého byly Spojené státy zapojeny v čele NATO: Arabsko-izraelské války. Text písně vystihuje protiválečnou náladu v USA.¹⁰

1.2 The Beatles

Základní členové skupiny The Beatles, Paul McCartney a John Lennon se spolu potkali v Liverpoolu roku 1956 na koncertě, kde každý hrál se svými skupinami podžánr folkové hudby skiffle. Po vzájemné spolupráci se k nim připojil kytarista George Harrison. Ringo Star nahradil jejich předešlého bubeníka Peta Besta po návratu z Hamburku roku 1962, kde hráli rok v místních lokálech. Po zkušenostech získaných v Německu se vrátili zpět do Liverpoolu pod vedení manažera Briana Epsteina a producenta George Martina. Tyto osobnosti se zasloužily o vydání prvního singlu The Beatles *Love me do* v říjnu 1962. V této době už pravidelně hrávali v nejznámějším liverpoolském klubu Cavern.¹¹

V březnu roku 1963 nahráli během jediného dne svou první dlouhohrající desku (LP) *Please, Please me*, která se vyšplhala na šest měsíců do předních příček anglických hitparád. Od této doby se základna jejich posluchačů rozrůstala. S písni *I want to hold your hand* se poprvé dostali do čela amerických hitparád a Beatlemánie se stala celosvětovou. Jejich živý debut v USA se vysílal 9.února 1964 v televizní show Eda Sullivana. Po tomto vystoupení nastalo období britské hudební invaze.¹²

⁹ Viz. příloha 1.

¹⁰ P.F. Sloan, “Eve Of Destruction”. *American Songwriter* [online]. [cit. 2022–04–26]. Dostupné z: <https://americansongwriter.com/p-f-sloan-eve-of-destruction/>

¹¹ STAMBLER, Irwin. *Encyclopedia of pop, rock & soul*. New York, N.Y.: St. Martin's Pr., 1974, s. 44–45.

¹² MATZNER, Antonín, Ivan POLEDŇÁK a Igor WASSERBERGER. *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby. [Díl 2]. Část jmenná, Světová scéna: A–K*. Praha: Supraphon, 1986, s. 92–94.

Následovaly desky *A Hard Day's Night*, *Beatles For Sale*, *Help!*, *Rubber Soul*, *Revolver*, *Sgt. Pepper's Lonely Hearts Club Band*, *The Beatles*, *Yellow Submarine*, *Abbey Road* a *Let it be*. Každé z těchto alb bylo stylově odlišné. Beatles a George Martin neustále experimentovali a přicházeli s novými myšlenkami, postupy a nápady. The Beatles se stali prototypem rockové skupiny, který následovala většina skupin na světové scéně. Svou tvorbou a deskami udávali hudební trendy, které ovlivňovaly vývoj nonartificiální hudby i po jejich rozpadu roku 1970.¹³

Obr. 1: The Beatles (zleva George Harrison, John Lennon, Ringo Starr a Paul McCartney)¹⁴

¹³ Tamtéž, s. 94–95.

¹⁴ Zemřel muž, který objevil legendární skupinu The Beatles. Allanu Williamsovi bylo 86 let. In: *IROZHLAS.cz* [online]. 2016 [cit. 2023–04–09]. Dostupné z: <https://irozhl.as/kNk>

1.3 Bo Diddley

Zpěvák, kytarista, songwriter, velikán Rock'n'Rollu (R&R) a Rhythm & blues (R&B) patřil mezi zakladatele rocku v jeho počáteční fázi vývoje v 60. letech. Patřil mezi nejlepší interprety v USA. Instrumentálními dovednostmi se dostal na úroveň nejslavnějších jazzových a bluesových představitelů. Jeho písně s netradičními rytmickými prvky vzbuzovaly zájem u mladé generace na začátku 60. let. Na počátku své hudební kariéry hrál pod vlastním jménem Elias McDaniel, prostrídal mnoho R&B a Rock'n'Rollových skupin. Jeho písně se objevily na deskách skupin The Yardbirds, The Rolling Stones a Eric Burdon and The Animals.¹⁵

Jeho první píseň *Bo Diddley* vydaná pod uměleckým pseudonymem Bo Diddley, nahraná ve Chess-Checker records v Chicagu, se stala hitem v rockové a R&B kultuře. Alan Freed, americký diskžokej propagující R&B hudbu v rádiu, zařadil Diddleyho píseň do svého vysílání a pomohl Bo Diddleymu se stát hudebním vzorem pro následující generaci umělců. Mezi jeho nejznámější písně se řadí *Bo Diddley*, *I'm a Man*, *Mona*, *Crackin' Up*, *Road Runner* nebo *You Can't Judge a Book by the Cover*. Během své kariéry nahrál 11 LP desek a dostával se pravidelně na vrchní příčky amerických hitparád.¹⁶

Obr. 2: Bo Diddley¹⁷

¹⁵ STAMBLER, Irwin. *Encyclopedia of pop, rock & soul*. New York, N.Y.: St. Martin's Pr., 1974, s. 157.

¹⁶ Tamtéž, s. 158.

¹⁷ BILLINGTON, Scott. Bo Diddley. In: *Udiscovermusic* [online]. 2020 [cit. 2023-04-09]. Dostupné z: <https://www.udiscovermusic.com/artist/bo-diddley/>

1.3.2 Rock'n'Roll

Singl *Rocket 88* od Ika Turnera je označována jako první rock'n'rollová skladba. Rock'n'Roll se stal žánrem symbolizujícím generační propast a revoltu mladé generace na přelomu 50. a 60. let. Muzikant a objevitel R&R hvězd, Johnnyho Ace a Little Richarda, Johnny Otis byl osobností rock'n'rollové scény, která ovlivnila hudební kariéru Erica Claptona nebo Johna Mayalla v 60. a 70. letech.¹⁸

Hudební tvorba Elvise Presleyho, Chucka Berryho nebo Bo Diddleyho sjednotila hudební prvky Rock'n'Rollu a pomohla k jeho propagaci v kultuře. Berryho kytarová sóla odlišující se od blues díky originálního využívání stupnic, Presleyho a Diddleyho rytmičnost s lyričností textu inspirovaly Little Richarda, Fats Domina a další osobnosti rock'n'rollové scény. Prvky tohoto žánru se používají i v dnešní nonartificiální hudbě. Mezi přelomové písně patřily *Johnny B. Goode* od Chucka Berryho, Presleyho *Roll over Beethoven* a píseň Little Richarda *Tutti Frutti* vydané na konci 50. let.¹⁹

¹⁸ MATZNER, Antonín, ed. *Rhythm & blues*. Praha: Panton, 1985, s. 173–176.

¹⁹ HATCH, David a Stephen MILLWARD. *From blues to rock: an analytical history of pop music*. Manchester: Manchester University Press, c1987, ix, s. 77–80.

2 Berlínská zeď

Symbolem Studené války se stala Berlínská zeď oddělující Západní a Východní Berlín, postavená během Druhé berlínské krize. Vše začalo rozhodnutím na Jaltské konferenci v únoru 1945, kde bylo dohodnuto, že poražené Německo se rozdělí na 4 okupační zóny: britskou, americkou, francouzskou a sovětskou. V sovětské zóně se nacházel i Berlín, který byl také rozdělen na čtyři části. V květnu roku 1949 vznikla spojením demokratických západních zón Německá spolková republika (NSR) s hlavním městem Bonn. Bylo tak rozhodnuto na tajné konferenci v Londýně zástupci Velké Británie, USA a Francie roku 1948. K účasti na konferenci nebyli pozváni politici SSSR. Tajný výsledek konference, ale byl hned poslán sovětskou rozvědkou do Moskvy. Odpovědí sovětské vlády bylo vytvoření Německé demokratické republiky (NDR) a omezení přístupových cest do Berlína. NSR byla přijata do Severoatlantické aliance (NATO), spolku založeným USA a Kanadou, za účelem zabránění rozpínavosti SSSR.²⁰

Omezení přístupových cest do Berlína vedlo k zavedení leteckého mostu z NSR do Berlína, aby spojenci mohli zajistit pravidelné zásobování kapitalistické části Berlína. Letadla přistávala na letištích Tegel a Tempelhof. Po celou dobu působení spojenců v Německu probíhala mezi USA a SSSR politická jednání, která narazila na podmínku Sovětského svazu zrušení dohody z Londýnské konference, kterou velvyslanci demokratických zemí nemínili splnit. Snažili se vyjednat kompromis, ale to nevedlo k žádnému posunu v jednání. Jakmile blokáda Berlína ztrácela svůj účel, byla Stalinem zrušena. Tento politický konflikt je nazýván První berlínská krize.²¹

V roce 1958 byla berlínská otázka a snaha o jeho sjednocení znovu otevřena sovětským představitelem Chruščovem. Důvodem k otevření této otázky se stalo umístění jaderných raket středního doletu ve Střední Evropě. Zástupci USA a SSSR se dohodli sejít na konferenci v Paříži, kde se mělo projednat i omezení rozmístování jaderných raket v Evropě. Ještě tento rok poslal Chruščov ultimátum západním mocnostem, kde požadoval vyklizení Berlína do šesti měsíců, aby se z Berlína mohlo opět stát svobodné a demilitarizované město. Chruščov chtěl tímto činem vyřešit otázku odlivu obyvatel z Východního Berlína. Účast na konferenci v Paříži byla Chruščovem odvolána po sestřelení amerického špionážního letadla U-2 na ruském území.²²

²⁰ OTTMAN, Gordon L. *Berlínská zeď a vnitroněmecká hranice 1961–89*. Praha: Grada, 2009, s. 5–8.

²¹ NÁLEVKA, Vladimír. *Horké krize studené války*. Praha: Vyšehrad, 2010, s. 39–42.

²² Tamtéž, s. 99–101.

Po prezidentských volbách v USA se nově zvolený prezident John Fitzgerald Kennedy a Nikita Sergejevič Chruščov setkali na konferenci ve Vídni v květnu 1961. Řešili berlínskou otázku, situaci na Kubě, v Laosu a zákaz jaderných zkoušek. Chruščov se snažil o zprostředkování mírové smlouvy mezi NSR a NDR, na čemž se představitelé USA a SSSR nedohodli. Berlínská otázka vyústila ve výměnu názorů, protože se Kennedymu nelíbilo, že by Západní Berlín byl pod správou NDR, kde měli moc komunisté. Západní mocnosti by měly omezený vliv na území, které bylo při Postupimské konferenci dáno pod správu Velké Británie, USA a Francie. Po návratu z Vídně Kennedy prohlásil ve svém proslovu, že se bude snažit uchovat v Berlíně status quo. Tato informace patřila na tajné poradě SSSR a jeho východoevropských satelitů k důležitým faktorům, které vedly ke schválení výstavby Berlínské zdi.²³

Operace s názvem „Růže“ pod vedením Ericha Honeckera začala s uzavíráním hranic mezi Západním a Východním Berlínem. Byly povolány jednotky Dělnické milice, Lidové policie a divize Národní lidové armády. Již v té době docházelo k hromadným útěkům na západní stranu Berlína. 13. srpna 1961 byl Berlín rozdělen na dvě části Berlínskou zdí. Pokusy o útěk byly trestány smrtí, vězením nebo zastřelením přímo při útěku jednotkami „Grenztruppen“. Berlínská zeď se od doby postavení stala symbolem Studené války.²⁴

Nejvýraznější umělci poukazující na problém rozdělení Berlína byli David Bowie a skupina Pink Floyd. Jejich odpor proti komunistickému systému a omezování základních práv občanů se objevoval v textech písní. Vystupovali v Západním Berlíně, co nejbližší Berlínské zdi, aby svůj vliv na společnost a vývoj hudby prosadili u obyvatelstva v komunistické části Berlína.²⁵

²³ Tamtéž, 106–109.

²⁴ OTTMAN, Gordon L. *Berlínská zeď a vnitroněmecká hranice 1961–89*. Praha: Grada, 2009, s. 9–12.

²⁵ BITTNER, Sarah Jean. *POP IN THE BLOC: HOW POPULAR MUSIC HELPED THE UNITED STATES WIN THE COLD WAR* [online]. Washington, 2012 [cit. 2023–04–18]. Dostupné z: https://repository.library.georgetown.edu/bitstream/handle/10822/557691/Bittner_georgetown_0076M_1195_5.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Diplomová práce. Georgetown University, s. 95.

2.1 Pink Floyd

Anglická skupina Pink Floyd se nejvíce proslavila experimentováním s elektronickými zvuky a filozofickými texty poukazujícími na společenské problémy 60. a 70. let. Začínala v éře psychedelického rocku a stala se představitelem nastupujícího progresivního rocku. Díky používání elektronických efektů v hudbě ovlivnili vývoj nonartifciální hudby. Jejich pozdější vliv na hudební průmysl je znatelný v mnoha věcech. Roger Waters, Nicky Mason a Rick Wright byli součástí skupiny od jejího založení roku 1964 až do rozpadu v roce 1985. Hlavního kytaristu a skladatele Syda Baretta vystřídal v roce 1968 David Gilmour, kvůli Baretově závislosti na LSD. Užívání LSD bylo jedním ze znaků poloviny 60. let a 70. let. Mezi jejich nejznámější alba se řadila *Dark Side of the Moon*, *Ummagumma*, *Meddle*, *Wish you were here* a *The Wall*.²⁶

Obr. 3: Pink Floyd (zleva David Gilmour, Roger Waters, Nick Mason a Rick Wright)²⁷

²⁶ STAMBLER, Irwin. *Encyclopedia of pop, rock & soul*. New York, N.Y.: St. Martin's Pr., 1974, s. 399–402.

²⁷ CARVALHO, ARTUR. Pink Floyd: Loucos anos 70. In: *Altamont* [online]. 2016 [cit. 2023–04–09]. Dostupné z: <https://altamont.pt/pink-floyd-loucos-anos-70/>

2.1.1 Rock

Vlivem R&B, Country & Western (C&W), jazzu a snahy bělošských umělců přizpůsobit tvorbu černošské hudbě se Rock'n'Roll vyvinul do nového žánru rock. Přeměnil pop kulturu 60. a 70. let hudebně, organizačně a společensky. Vývoj rocku ovlivnil rozvoj elektrotechniky, efektů, produkce, záznamu zvuku, sdělovacích prostředků a hudebního průmyslu. Harmonie rocku se zakládala bluesovém schématu s rozšířenou harmonickou progresí a akcentu na sudých dobách. Důraz byl dáván na expresivní melodii zpěvu, dynamiku a intenzitu zvuku. Hnutí Underground se zasloužilo o propagaci rockové hudby. Po ztrátě společenského vlivu hnutí Underground, bojujícího proti konzumní společnosti, na konci 60. let se rocková hudba stala mainstreamovým žánrem. Rock se patřil mezi nejhranější žánry do 70. let 20. století, poté se staly populárnějšími rockové podžánry. Mezi prvními podžánry rocku byly psychedelický rock a progresivní rock. Fúzí rocku s ostatními žánry vzniklo nespočet podžánrů. Za zmínku stojí jazz rock, country rock, art rock, hard rock a punk rock. Rockové prvky ovlivňují populární hudbu do dnešní doby.²⁸

²⁸ MATZNER, Antonín, Ivan POLEDŇÁK a Igor WASSERBERGER. *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby. [Díl 1]. Část věcná.* Praha: Supraphon, 1980, s. 329–331.

2.2 David Bowie

Zpěvák, skladatel, hráč na klávesy a všestranný umělec David Robert Jones, je znám pod pseudonymem David Bowie od roku 1968. Singl *Space Oddity* se v roce 1969 dostal na vrchní příčky hitparád. Bowie byl autentický svým vystupováním a kostýmy. Do roku 1975 spolupracoval s manažerem Tonym Defriesem. O rok později se přestěhoval do západního Berlína, kde se staral o syna. V Berlíně se potkal s Brianem Enem a producentem Tonym Viscontim. Z jejich spolupráce vznikla dvě LP *Low* a *Heroes*, která jsou inspirovaná společenskou a politickou situací v Berlíně po oddělení východní části Berlína od západní. Na desce *Low* se Bowie inspiroval ambientními skladbami Briana Ena. Hudba Davida Bowieho se neustále vyvíjela. Jeho koncert v Berlíně odehrál u Berlínské zdi, aby se jeho hudba a názory proti geopolitické situaci 60. a 70. let dostaly do Východního Berlína. Podobně jako u The Beatles se každé album od sebe žánrově lišilo. Mezi jeho nejúspěšnější LP se řadí *Let's Dance*, *Ziggy Stardust*, *Heroes*, *Blackstar* a *Heathen*.²⁹

2.2.1 Album Heroes

David Bowie se stal prvním britským hudebníkem, který nahrál své album v Západním Berlíně. Společenské důsledky postavení Berlínské zdi se odrážely na vzniku alba *Heroes*. Stejnomená píseň *Heroes* se stala kulturní hymnou berlínského obyvatelstva do pádu Berlínské zdi 9. listopadu 1989. LP nahráli ve studiu Hansa Tonstudio, které se nacházelo 450 metrů od Berlínské zdi. Na nahrávání alba spolupracoval Bowie s producentem Tonym Viscontim a Brianem Enem. Díky klávesové hře na syntetizátor a kompozicím instrumentálních zvukových koláží na albu byl brán jako inovátor rockové hudby a vynikající multiinstrumentalista.³⁰

²⁹ STAMBLER, Irwin. *Encyclopedia of pop, rock & soul*. New York, N.Y.: St. Martin's Pr., 1974, s. 69–71.

³⁰ SMOLKO, Tim a Joanna SMOLKO. *Atomic Tunes: The Cold War in American and British Popular Music*. Bloomington: Indiana University Press, 2021. s. 153–154.

3 Válka ve Vietnamu

Válka ve Vietnamu se stala jedním z válečných konfliktů, proti kterým mladá generace Američanů protestovala a odrážela se v nonartificiální hudbě. Své kořeny měla již v 2. světové válce, kdy se díky okupaci Francie nacisty ve francouzské kolonii Indočíně chopili moci komunisté vedení Ho Či Minhem. Vietnamští komunisté měli za svůj cíl sjednotit Vietnam a získat nezávislost. Vyhlášení nezávislosti mělo přímý následek na vznik 1. Indočínské války Francouzů proti Severnímu Vietnamu.³¹

V této válce Francie prohrála a podpisem Ženevské dohody uznala ztrátu celé Indočíny, která byla rozdělena na Laos, Kambodžu, Severní Vietnam a Jižní Vietnam. K podpoře spojenců z NATO využil prezident Eisenhower pojem teorie domina. Dle jeho názoru bylo nutné chránit zbytek Indočíny před komunistickými ideami a zabránit rozšiřování komunismu do dalších zemí.³²

I z tohoto důvodu se USA staly hlavními partnery Jižního Vietnamu, na který dohlíželi a měli zabránit šíření komunismu ze Severního Vietnamu. Roku 1954 byl prezidentem Vietnamské republiky (Jižního Vietnamu) jmenován Ngo Dinh Diem. Nacionalisté z Vietnamské demokratické republiky (Severního Vietnamu) díky Ho Či Minově stezce se dokázali přesouvat na území Jižního Vietnamu a vyprovokovat začátek

2. Indočínské války.³³

Vojenská a taktická podpora USA vojsk Jižního Vietnamu od začátku války se začala rozšiřovat. Spojené státy se aktivně zapojily do války až po rezoluci v Toskánském zálivu v srpnu 1964. Podle amerických zpráv jednotky Vietkongu³⁴ pomocí torpédových člunů napadly torpédoborec Maddox proplouvající Tonkinským zálivem. Pro prezidenta Lyndona B. Johnsona a jeho administrativu byla tato neodůvodněná agrese ze strany komunistického Vietnamu brána jako záminka k posláni vojenských jednotek a aktivního vstupu do Vietnamské války na straně Jižního Vietnamu.³⁵

³¹ ANDERSON, David L. *The Vietnam war*. Hampshire: Palgrave Macmillan, 2005, ix, s. 12–14.

³² Tamtéž, s. 22–24.

³³ Tamtéž, s. 32–34.

³⁴ Vojenské jednotky Severního Vietnamu.

³⁵ MCDONALD, Forrest, David BURNER, Elizabeth FOX–GENOVESE a Eugene D. GENOVESE. *An American portrait: a history of the United States. Vol. 2*. 2nd rev. ed. New York: Charles Scribner's sons, 1985, xiv, s. 754–756.

Tato válka byla přenášena v televizích po celém světě, což vedlo k protestům proti válce trvajících až do jejího konce. Postupně se k protestům přidávali veteráni a vojáci, kteří se vrátili z Vietnamu. Po neúspěších americké pěchoty se nejvíce využívalo letectvo za účelem bombardování Severního Vietnamu a Ho Či Minovy stezky vedoucí přes Laos. Ani díky výhodě modernějších zbraní nedokázali vojáci a letecké bombardování americkou armádou donutit Severní Vietnam k uzavření míru. Naopak neschopnost Američanů se bránit proti taktice partyzánské války vedla k obsazení americké ambasády a části Saigonu vojsky Vietkongu 29. ledna 1968. Operace Tet byla spojenou armádou USA a Jižního Vietnamu potlačena a všechny územní zisky Severovietnamské armády získány zpět.³⁶

Skutečnost, že Američané nejsou schopni Severní Vietnam porazit, zesílila protestní nálada a USA začaly ustupovat z války, zatímco bombardovaly území Laosu a Severního Vietnamu biochemickými bombami. Po stáhnutí posledních vojenských amerických sil z Jižního Vietnamu došlo k obsazení Saigonu armádou Severního Vietnamu a ukončení války roku 1973. Mír podepisoval za Spojené státy prezident Richard Nixon. Severní Vietnam dosáhl svého cíle a spojil obě vietnamské republiky pod komunistickou vládu v Hanoji. Zpráva o uzavření míru byla veřejností přijata pozitivně, ale válka ve Vietnamu nechala v USA dlouhotrvající společenské a kulturní následky.³⁷

Americká společnost na válku ve Vietnamu reagovala protesty a mladí lidé spalovali povolávací rozkazy do armády. Rockové osobnosti popisované v podkapitolách spojily rock s protestními filozofickými texty. Jejich písně se staly hlavními protiválečnými skladbami, které se hrály v demokratickém světě, dostaly se díky americkým vojákům i do Vietnamu a zbytku světa. Vliv Johna Lennona, skupiny Creedence Clearwater Revival a The Animals pomohly k vývoji nonartificiální hudby a boji proti konvenčním pravidlům tehdejší společnosti.³⁸

³⁶ Tamtéž, s. 759–762.

³⁷ Tamtéž, s. 767–770.

³⁸ GIOIA, Ted. *Hudba: podvratné dějiny*. Přeložil Marek SEČKAŘ. Brno: Host, 2021, s. 410–412.

3.1 Creedence Clearwater Revival

Country rocková skupina z Kalifornie ve složení Tom Fogerty, John Fogerty, Stu Cook a Doug Clifford vystupovala v letech 1967-1972. Vzory pro ně byli bluesoví hudebníci Muddy Waters a Howlin' Wolf nebo průkopníci Rock'n'Rollu Jerry Lee Lewis, Chuck Berry a Carl Perkins. Poprvé se spolu potkali ve škole v Kalifornii na druhém stupni, jejich znakem byla multiinstrumentalista. Každý hrál na více nástrojů na profesionální úrovni. Na názvu skupiny Creedence Clearwater Revival se dohodli roku 1967, dříve hrávali pod jinými názvy. Díky první desce *Creedence Clearwater Revival* v roce 1968 byli headlinery několika rockových festivalů a dostali do předních míst hitparád v USA. O rok později je magazín Rolling Stones jmenoval nejlepší americkou skupinou. Vydali několik úspěšných alb a singlů jako například *Have You Ever Seen The Rain*, *Long As I Can See the Light*, *Fortunate Son* nebo LP *Pendulum*. Zaměřovali se na protiválečnou tvorbu, mezi nejznámější singly patřily *Fortunate Son* a *Have You Ever Seen The Rain*, které se dostaly do filmů s tématem války ve Vietnamu.³⁹

3.1.1 Fortunate Son

Protiválečný singl z roku 1969 kritizoval nerovnost systému odvodů do armády a následného vyslání vojáků do Vietnamu. Synové z vlivných rodin nemuseli bojovat ve Vietnamu, ale zbytek amerického obyvatelstva tuto podmínku měl. Text složil John Fogerty ze vzteku, když mu přišel povolávací dopis do armády USA. Singl se po svém vydání zařadil na přední příčky hitparád a řadil se mezi nejlepší komerční singly 60. let 20. století. Společně s písní *We've Gotta Get Out Of This Place* od The Animals, patřily mezi hlavní protiválečné singly z období hnutí Hippies a války ve Vietnamu. Fogerty vyjadřoval svůj nesouhlas proti vedení a financování. Upozorňoval přitom na společenské problémy, která válka v USA vyvolala.⁴⁰

³⁹ STAMBLER, Irwin. *Encyclopedia of pop, rock & soul*. New York, N.Y.: St. Martin's Pr., 1974, s. 129–131.

⁴⁰ CARR–WILCOXSON, Amanda. *Protest Music of the Vietnam War: Description and Classification of Various Protest Songs* [online]. Johnson City, 2010 [cit. 2023–04–19]. Dostupné z: <https://core.ac.uk/download/pdf/214066089.pdf>. Diplomová práce. East Tennessee State University, s. 81–84.

Obr. 4: Creedence Clearwater Revival (zleva Stu Cook, Tom Fogerty, John Fogerty a Doug Clifford)⁴¹

3.1.2 Country rock

Country rock se vyvinul ze žánru country & western. C&W hráli evropští přistěhovanci sídlící v izolaci od měst ve 20. letech 20. století. Ve 30. letech s příchodem gramofonových společností se C&W začal dostávat do povědomí posluchačů a filmů. Country westernová hudba byla ovlivněna jazzem nebo swingem. Umělci hrající tento žánr využívali nejčastěji bicí, strunné a smyčcové nástroje. Z Country & western se vyvinul bluegrass charakteristický vysokými vokály. Mezi nejpoužívanější nástroje se řadí banjo, housle a kontrabas. Skupiny The Buckaroos, Bill Monroe a Blue Grass Boys, zpěváci Roy Acuff a Ernest Tubb se zasloužili o rozšíření popularity tohoto žánru.⁴²

V 50. a 60. letech se díky amplifikaci a komercializaci prosadily do country hudby prvky blues a R&B, které měly za následek vývoj bluegrasu na žánr rockabilly. Představiteli Rockabilly byli Roy Orbison, Elvis Presley a Carlo Perkins. Centrum country hudby se stal Nashville, kde sídlilo nejvíce nahrávacích studií a hudebních nakladatelství věnující se country hudbě. V Nashvillu byl vynalezen žánr Nashville sound,

⁴¹OTERO, Luiz Gomez. Show antológico do Creedence na Inglaterra ganha documentário e CD. In: *Resehando* [online]. 2022 [cit. 2023-04-09]. Dostupné z: <https://www.resenhando.com/2022/10/show-antologico-do-creedence-na.html>

⁴²HORÁKOVÁ, Marie. *Stručný přehled vybraných oblastí moderní populární hudby: minislovník – charakteristika – vývoj – profily*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2008, s. 62.

který hráli nejznámější umělci country hudby, mezi které patří Johnny Cash, Buck Owens nebo Merle Haggard. Nashville sound je považován od té doby za moderní country.⁴³

Syntéza rockové hudby a podžánrů C&W přispěla k barevnosti hudebních aranžů a ke zvýšení popularity samostatných žánrů díky využití banja, elektronických kytar. Výsledkem syntézy byl vznik country rocku v polovině 60. let, jehož prvky jsou slyšet v tvorbě umělců dnešní doby. C&W ovlivnilo tvorbu The Beatles, Boba Dylana a skupiny Byrds. Country rock je spjat s folk rockem, protože mají společné hudební znaky a minulost. Prvky country rocku mají základ v C&W, rytmiku převzal z rockové hudby a techniku hry obou stylů. Hlavními představiteli tohoto žánru se v 60. a 70. letech staly skupiny Buffalo Springfield, Byrds, Flying Burrito Brothers a kytarista Gram Parsons, který byl členem skupin Byrds a Flying Burrito Brothes.⁴⁴

3.2 The Animals

Anglická skupina ve složení Alan Price, Hilton Valentine, Bryan „Chas“ Chandler, John Steel a Eric Burdon je považována za nejvíce stylovou R&B skupinu ve Velké Británii v 60. letech. Typickými znaky pro ni je emotivní působivost a naléhavost, kterou podporoval černý hlas Erica Burdona a varhanní hra Alana Price. V roce 1964 vydali svůj první singl pod vedením producenta Mickieho Mosta *Baby Let Me Take You Home*, které bylo součástí 1. alba Boba Dylana. Tento rok vydali i svou první desku, která se dostala do Top 20 ve Velké Británii. Jejich následující singl *House Of The Rising Sun* vévodil hitparádám jak v USA, tak v Anglii v roce jejich rozpadu, jelikož se Burdon vydal na sólovou kariéru. O rok později vydali ještě několik písní a alb jako například *Don't Let Me Be Misunderstood* od Niny Simone, *We've Gotta Get Out Of This Place*, LP *The Animals* a *Animal Track*. Singl *We've Gotta Get Out Of This Place* se stal hymnou společenské kampaně proti válce ve Vietnamu. Léta 1965 a 1966 znamenaly pro The Animals personální změny v obsazení skupiny, ale také změnu žánru. Burdon se vydal na sólovou kariéru a Alan Price ze skupiny sám odešel. Z R&B se skupina začala přiklánět k Rock'n'Rollu a folk rocku. Se změnou žánru přicházely na konci 70. let nové úspěchy v USA, kde vznikly hity *San Francisco Nights*, *Monterey* a *Sky Pilot*.⁴⁵

⁴³ Tamtéž, s. 63.

⁴⁴ MATZNER, Antonín, Ivan POLEDŇÁK a Igor WASSERBERGER. *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby. [Díl 1]. Část věcná*. Praha: Supraphon, 1980, s. 69.

⁴⁵ MATZNER, Antonín, Ivan POLEDŇÁK a Igor WASSERBERGER. *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby. [Díl 2]. Část jmenná, Světová scéna: A–K*. Praha: Supraphon, 1986, s. 46.

3.2.1 We've Gotta Get Out Of This Place

Výsledky odborné studie provedené na americké Univerzitě Wisconsin-Madison ve státě Wisconsin roku 2006 dokázaly, že singl *We've Gotta Get Out Of This Place* vydaný v roce 1965, se stal hymnou vojáků a veteránů bojujících ve Vietnamu. Každá skupina hrající v armádních klubech musela tuto píseň zařadit do svého pravidelného repertoáru. Podle Adriana Cronauera, diskžokeje v armádním rádiu Armed Forces Radio, *We've Gotta Get Out Of This Place* byla nejoblíbenější a nejžádanější skladbou v rozhlasovém vysílání rádia. The Animals nahráli dvě verze této písně. Alternativní americká verze *We've Gotta Get Out Of This Place* se stala populárnější a skupiny 20. století ji převzaly do svého repertoáru.⁴⁶

Obr. 5: The Animals (zleva Eric Burdon, Alan Price, Hilton Valentine, John Steel a Dawe Rowberry)⁴⁷

⁴⁶ BENIZEZ-EVEZ, Tina. Behind the Song Lyrics: "We Gotta Get Out of This Place," The Animals. *American Songwriter* [online]. 2022 [cit. 2023-04-19]. Dostupné z: <https://americansongwriter.com/we-gotta-get-out-of-this-place-the-animals-behind-lyrics-meaning/>

⁴⁷ WHATLEY, Jack. Watch The Animals scintillating cover of The Rolling Stones' 'Paint It Black'. In: *FAR OUT* [online]. 2021 [cit. 2023-04-09]. Dostupné z: <https://faroutmagazine.co.uk/animals-cover-rolling-stones-paint-it-black-monterey-pop-festival-1967/>

3.2.2 Blues

Původní vokální projev černošského folkloru ovlivněný jazzem se začal rozšiřovat k americkým posluchačům na začátku 20. století. Z prvních podžánrů blues na vývoji tohoto žánru měl velký podíl Delta blues. Svůj název získal díky deltě řeky Mississippi, kde vznikl. Byl typický nepravidelnými frázemi, falzetem, autentičností a absencí prvků z bělošského folku. V 50. a 60. letech vývoj blues pokračoval díky elektronicky amplifikovaným zvukům, kytarám a klávesám. Standardy blues ovlivnily všechny žánry vyvíjející se od druhé poloviny 20. století. Amplifikace začala měnit hudební scénu, s většími možnostmi ve tvorbě zvuku a lepší propagací hudby se umělci začali soustředit na využití základních efektů v jejich písních. Díky amplifikaci na přelomu 50. a 60. let vzniklo industriální blues ovlivněné prvky R&B.⁴⁸

Bluesová harmonie se zakládala na dvanáctitaktové formě, střídání harmonických funkcí tóniky, subdominanty, tóniky, dominanty, subdominanty a tóniky. Prvek bluesové tonality, kmitání mezi durovými a mollovými tonalitami, byl společně s dvanáctitaktovou formou základními prvky blues. V technice zpěvu se využívaly glissanda a triové postupy. Melodie zpěvů byla postavená na základech černošských spirituálů. Používalo se nepravidelné metrum a dával se důraz na náladu písně. Bluesové texty odrážely sociální postavení Afroameričanů v americké společnosti. Tématy se staly láska, bolest, přírodní katastrofy, sociální situace obyvatel a problémy, které umělce a společnost trápily v období vzniku písně.⁴⁹

3.2.3 Rhythm & Blues

R&B hudba byla ovlivněna prvky country a blues. Změna společenských podmínek v USA přeměnila i tento styl. Prvně se měnila textová myšlenka žánru, potom jeho instrumentace a rytmus. Základy spočívají ve využití bluesové dvanáctky, které je poznávacím znakem všech žánrů vycházejících z blues. Mezi ikony R&B patřili Muddy Water, John Lee Hooker a Howlin Wolf. Kulturní centra vývoje Rhythm & Blues se nacházely v Chicagu a New Orleans, kde se střetly vlivy country a blues. Prvky černošského R&B se objevily na deskách The Rolling Stones a anglických skupin éry britské invaze v druhé polovině 60. let.⁵⁰

⁴⁸ MATZNER, Antonín, Ivan POLEDŇÁK a Igor WASSERBERGER. *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby. [Díl 1]. Část věcná*. Praha: Supraphon, 1980, s 55–56.

⁴⁹ Tamtéž, s. 56.

⁵⁰ MATZNER, Antonín, ed. *Rhythm & blues*. Praha: Panton, 1985, s. 22–24.

3.3 John Lennon

Roku 1969 vydal Lennon první sólovou píseň *Give Peace a Chance*. Po rozpadu Beatles v roce 1970 se přestěhoval do New Yorku s manželkou Yoko Ono, kde založil skupinu Plastic Ono Band s Ericem Claptonem, Klausem Voormanem a Alanem Whitem. V USA se stal politicky angažovanou osobností. Královně Alžbětě II. vrátil Řád britského impéria, kvůli vyjádření odporu proti politické podpoře amerického zásahu ve Vietnamu Velkou Británií. Ve spolupráci s producentem Philem Spectorem vznikly skladby *Power To The People*, *Happy Xmas (War Is Over)*, LP *Imagine* a LP *Plastic Ono Band*. Během pobytu v USA se soudil o zrušení deportace ze země, která mu hrozila. Yoko Ono se podílela na vzniku Lennových písní a byla součástí Plastic Ono Band. Během své sólové kariéry vydal 13 LP desek. LP *Some Time In New York City*, bylo nejvíce politicky inspirované album aférami prezidenta Spojených států Richarda Nixona. V lednu 1984 byl zastřelen v New Yorku při návratu z nahrávacího studia, před hotelem Dakota, Markem Davidem Chapmanem. John Lennon se stal osobností působící jak v hudebním průmyslu, tak i ve společenské a geopolitické sféře.⁵¹

Obr. 6: Yoko Ono (vlevo) a John Lennon (vpravo)⁵²

⁵¹ MATZNER, Antonín, Ivan POLEDŇÁK a Igor WASSERBERGER. *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby. [Díl 2]. Část jmenná, Světová scéna: L–Ž*. Praha: Supraphon, 1987, 33–35.

⁵² Yoko Ono – nejslavnější vdova a poslední kapka do Beatles. In: *Ct24.ceskatelevize* [online]. 2022 [cit. 2023–04–09]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/kultura/1116711-yoko-ono-nejslavnejsi-vdova-a-posledni-kapka-do-beatles>

4 Hnutí Hippies

Hnutí Hippies je spjato s LSD, marihuanou a jinými psychedelickými drogami. LSD vzniklo na základě výzkumů Ústřední zpravodajské služby (CIA), která hledala látku pomáhající při výsleších působící jako sérum pravdy. Při tajném testování této drogy dosahovaly výsledky testů pozitivních účinků a nebyly zjištěny následky dlouhodobého používání. Prvně LSD používali jen vybraní zaměstnanci CIA. I když tato droga nesplnila účel, který vědci z CIA požadovali, stále se ji snažili využít k jiným účelům.⁵³

Koncem 50. let podpora amerických občanů vládě začala upadat. Mezi hlavní důvody patřily aféra sestřelení špionážního letadla U-2, otázka občanských a politických práv Afroameričanů a jejich segregace. Psychedelické drogy, společenské pochybnosti a touhy po změně vedly ke vzniku hnutí Hippies. Největším teoretikem v hnutí se stal básník Gary Snyder, který spojil orientální buddhistickou a západní filozofii života v jeden směr. Hnutí ovlivnily knihy Jacka Kerouaca. Filozofie beatníků se stala světově populární a nekontrolovaně rostla. Vše začalo v době krize, kdy mladí lidé bojovali za právo se lišit a nechtěli být pohlceni myšlenkou většiny.⁵⁴

Fenomén beatníků dospěl až do stádia vzniku aktivistického hnutí s cílem přeměnit tehdejší společnost, kterou řídili státníci ve svůj prospěch, na společnost lásky. Na začátku 60. let se LSD dostávalo do popředí a prodávalo se na ulicích. Ke vstupu do hnutí mladé občany lákala myšlenka zažití tripu po užití LSD. Největším centrem Hippies bylo San Francisco a jeho okolí. LSD způsobovalo nejen změny stavu psychiky jedince, ale umožňovalo mu pronikat do světa fantazií, který by bez něj nemohl prožít. LSD dosáhlo své obliby díky hnutí Hippies a umělcům, kteří byli známí používáním LSD.⁵⁵

Rok 1968 se stal pro vládu Spojených států rokem revolucí a stávek. Byl zavražděn Martin Luther King a vojska Severního Vietnamu obsadila americkou ambasádu v Saigonu při operaci Tet. V tento rok se museli američtí politici vypořádat s mnoha protesty pořádanými hnutím Hippies. Po zjištění účinků LSD na lidskou psychiku Nixonova administrativa schválila drogové zákony, které začaly platit na začátku 70. let. Tyto zákony zakazovaly používání LSD, marihuany a dalších návykových látek. Kdo zákon porušil a státní orgány ho přistihly u přenášení nebo užívání zakázaných drog,

⁵³ LEE, Martin A. a Bruce SHLAIN. *Sny vědomí: CIA, LSD a revolta šedesátých let*. Praha: Volvox Globator, 1996, s. 31–34.

⁵⁴ HANÁK, Ondřej. *Hippies: slepé rameno mrtvé řeky*. Praha: Argo, 1992, s. 16–19.

⁵⁵ LEE, Martin A. a Bruce SHLAIN. *Sny vědomí: CIA, LSD a revolta šedesátých let*. Praha: Volvox Globator, 1996, s. 133–135.

byl zatčen a soudem poslán do vězení s nejkratší výší trestu tří let. Úřady CIA a Federálního úřadu pro vyšetřování (FBI) sledovaly mnoho slavných umělců, kteří se stali kulturními představiteli květinového hnutí. V seznamu státních bezpečnostních úřadů byly jména Jimiho Hendrixe, Janis Joplin, Johna Lennona nebo Jima Morrisona. V roce 1969 na většině vysokých škol a univerzitách vypukly demonstrace proti vojenským odvodům do armády a zatýkání za braní drog.⁵⁶

Psycholog Timothy Leary, vůdčí osobnost a propagátor myšlenky hnutí Hippies, se od počátku staral o obhajování principů hnutí a LSD na soudních řízeních a politické scéně. Od začátku policejních manévrů proti používání psychedelických a návykových látek se o něj začala zajímat FBI a protinarkotické oddělení. Po několika výsledích odkryl tajemství o nelegálním obchodu s drogami představitelů hnutí Hippies. Tyto aféry znamenaly pro květinové hnutí postupný propad popularity a ztrátu vlivu v první polovině 70. let.⁵⁷

V éře hnutí Hippies se konaly festivaly s největší návštěvností ve 20. století, rocková hudba se dostala popředí hudebního průmyslu a světových hitparád. Na festivalech popisovaných v podkapitolách vystoupily osobnosti nonartificiální hudby 60. let, rocková hudba se díky elektrifikaci vyvíjela rychleji a dala základ dnešní mainstreamové hudbě. Nové technické možnosti v oblasti hudebního nahrávání vedly k experimentování a vymýšlení nových postupů a nástrojů.⁵⁸

4.1 Festivaly

60. léta přinesla největší zájem o festivaly, kde lidé mohli vyjádřit odpor proti válce a omezování lidských práv. Jazzové festivaly v 50. letech navštěvovaly bohatší obyvatelé demokratických zemí. V 60. letech s příchodem rocku, folku a popu se stávaly festivaly dostupnějšími a populárnějšími. Hudební festivaly začali navštěvovat mladí lidé a byly dostupnější pro střední vrstvu obyvatelstva. Podporou rockových festivalů a účasti na nich projevovali svůj názor proti politické situaci v USA. Oblíbenost festivalů pomohla k vývoji pop kultury, rockové hudby a vlivu hnutí Hippies.⁵⁹

⁵⁶Tamtéž, s. 201–204.

⁵⁷ Tamtéž, s. 239–242.

⁵⁸ GIOIA, Ted. *Hudba: podvratné dějiny*. Přeložil Marek SEČKAŘ. Brno: Host, 2021, s. 414–416.

⁵⁹ NICHOLSON, John. *A History of Rock Festivals* [online]. Rock Solid Music Magazine, 5, 2009 [cit. 2023–04–04]. Dostupné z:

https://www.academia.edu/13283374/The_Music_Festival_Explored_How_Historical_Cultural_and_Legal_Nuances_Shaped_the_Modern_Day_Music_Festival_Circuit

4.1.1 Monterey Pop Music Festival

Významný festival v roce 1967 pořádala skupina The Mamas & The Papas. Do kalifornského města Monterey přijelo kolem 25 000 návštěvníků. Svůj debut před masovým publikem zde zažili Janis Joplin a Jimi Hendrix, který na jevišti ke konci vystoupení svou kytaru zapálil, rozbil a hodil do publika. Úspěšné debuty na tomto festivalu zařadily Jimiho Hendrixe a Janis Joplin mezi osobnosti psychedelické rockové hudby. Line-up Monterey Pop Music Festivalu byl sestaven z hvězd rockové scény druhé poloviny 60. let The Who, The Mamas & The Papas, The Grateful Dead a Otise Reddinga. Festival byl označován za začátek léta lásky, které bylo vrcholem hnutí Hippies. S Monterey Pop Music Festivalem byla spojena píseň Scotta McKenzieho *San Francisco*, která se stala titulní písní a propagovala festival v Monterey.⁶⁰

Díky medializaci festivalu a počátku Léta lásky se stala rocková hudba kulturním představitelem protestu proti konvenčním hodnotám v geopolitické sféře 60. a 70. let. Redaktoři novin psali o Hippies, jejich životním stylu, LSD a nově vzniklé populární hudbě, kde byl v popředí rock.⁶¹

4.1.2 Woodstock

Festival, který se stal jedním ze symbolů Hippies, se konal roku 1969. Jimi Hendrix, Joan Baezová, Janis Joplinová, The Who a další vystupující poukázali na svůj nesouhlas proti politickým a kulturním problémům jako byly válka ve Vietnamu a segregace obyvatelstva. Jednalo se o událost, která sjednotila společně s festivalem Isle Of Wight nejvíce mladých lidí v historii. Hlavními postavami Woodstocku byli organizátoři Michael Lang a Artie Kornfeld. Společně vedli firmu Woodstock Ventures Inc., která byla oficiálně zodpovědná za pořádání festivalu.⁶²

Název třídního festivalu je odvozen od vesnice, kde se Lang v roce 1968 přestěhoval. Vzhledem k nedostatečné velikosti prostoru se festival konal v městě White Lake. Od počátku Woodstock doprovázely organizační a technické problémy, jako doprava vystupujících do areálu White Lake nebo výkyvy počasí, které se podařily organizátorům vyřešit. Vystupující do areálu doletěli vrtulníkem. V případě přerušení koncertu bouří se pokračovalo po uklidnění počasí.⁶³

⁶⁰ Tamtéž, s. 6–8.

⁶¹ GIOIA, Ted. *Hudba: podvratné dějiny*. Přeložil Marek SEČKAŘ. Brno: Host, 2021, s. 412–413.

⁶² HANÁK, Ondřej. *Hippies: slepé rameno mrtvé řeky*. Praha: Argo, 1992, s. 67–70.

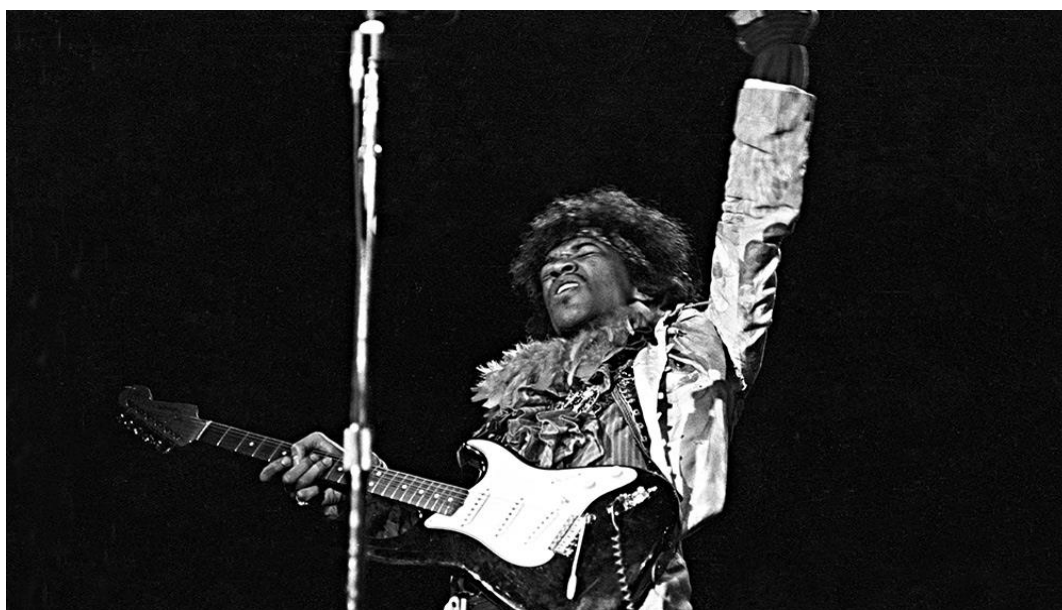
⁶³ Tamtéž, s. 81–84.

Média označovala festival jako Hippiefest. Díky televizním vysíláním, rádiím a novinám, které informace z Woodstocku poskytovaly, se posílil vliv hnutí Hippies ve společnosti. Po skončení třídního festivalu reportéři sdíleli názor, že byli svědky události, která poukázala na myšlení a názory mladé generace, které měnily společnost v 60. letech. Média začala zaměstnávat a dávat prostor mladým lidem, aby si rozšířili dosah čtenářů a posluchačů. Boj za proti rasismu a válečným konfliktům se dostával více do povědomí veřejnosti.⁶⁴

⁶⁴ LEBO, Harlan. How The Media Covered Woodstock – and How Woodstock Changed The Media. *History news network* [online]. History News Network, 2019 [cit. 2023-04-17]. Dostupné z: <https://historynewsnetwork.org/article/172951>

4.2 Jimi Hendrix

Představitel psychedelického rocku se v hudebním průmyslu prosadil díky ojedinělým riffům na kytaru s prvky blues. Bývalý kytarista Little Richarda se stal nevlivnějším hráčem na elektrickou kytaru éry Hippies a měl podíl na vzniku progresivního rocku. Jeho kytarové dovednosti, diatonické postupy v kytarových sólech a začleňování kytarových efektů do rockové hudby odstartovaly snahy o hledání plného rockového zvuku. Jeho studiové inovace začali používat i ostatní rockoví umělci. Do povědomí posluchačů se dostal díky vystoupení na Monterey Pop Music Festivalu v roce 1967. Na Woodstocku 1969 už patřil k headlinerům festivalu. Zde zazněla jeho rocková verze americké hymny, která patřila k protiválečným protestním písním 60. let. Tvorba Jimiho Hendrixe byla ovlivněna písněmi Boba Dylana, Little Richarda a Wilsona Picketta. V kytarové technice byl srovnáván s osobností rockové hudby Ericem Claptonem. Vystupoval se skupinou The Jimi Hendrix Experience až do své smrti v září 1970. Písně *Hey Joe*, *Foxy Lady*, *All Along The Watchtower* a *Purple Haze* ovlivnily vývoj rockové hudby v 60. a 70. letech.⁶⁵

Obr. 7: Jimi Hendrix⁶⁶

⁶⁵ BRACKETT, David. *The pop, rock and soul reader: histories and debates*. 3rd ed. New York, N.Y.: Oxford University Press, c2014, xix, s. 240–243.

⁶⁶ BRADLEY, Lloyd. Jimi Hendrix, Monterey Pop 1967: a live performance never bettered. In: *The Guardian* [online]. 2020 [cit. 2023–04–09]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/music/2020/aug/03/jimi-hendrix-monterey-pop-1967-a-live-performance-never-bettered>

4.2.1 Psychedelický rock

Rockový podžánr byl inspirován zážitky při užívání LSD a návykových psychedelických látek. Vévodil rockové hudbě v letech 1966-1969. Hudebníci se pokoušeli vyvolat u posluchačů psychické stavy podobné jako u psychedelických drog. Na hudební scéně v 60. letech převažovaly efekty, elektrické kytary a baskytary napojené na speciálně upravené reproboxy. Charakteristickými znaky psychedelického rocku byla improvizovaná sóla na elektrické kytary nebo klávesy, efekty a absence pevné formy písně. K nabuzení pocitu psychedelie se využívaly světelné efekty. Vznik tohoto žánru je spojen se San Franciscem, LSD a hnutím Hippies. Psychedelická hudba spojovala obyvatelstvo bojující proti politické situaci v 60. letech a konzumní společnosti. Oblíbený byl u posluchačů podporujících hnutí Hippies a vysokoškolských studentů v 60. letech. Nejznámějšími umělci této doby se stali Jimi Hendrix, Janis Joplin, skupiny The Doors, The Animal a The Who.⁶⁷

4.3 A Day In The Life

Píseň s třídílnou formou ABA vydali The Beatles na LP *Sgt. Pepper's Lonely Hearts Club Band* roku 1967. Svou aranží a textem ovlivnila vznik a vývoj progresivního rocku. Píseň složená v období psychedelického rocku vyjadřovala rozčarování z omezeného vnímání světa. Autoři Paul McCartney a John Lennon se inspirovali ohlasy lidí o smrti jejich přítele a milionáře Taryho Browna. Arrange se lišila od předchozích skladeb The Beatles dvěma orchestrálními glissandy, která oddělovala tematické části písně a tvořila přechod mezi probuzením a sněním. McCartney požadoval po producentovi Georgovi Martinovi vyplnit tyto 24 taktové přechody glissandy symfonického orchestru. Martin na akordu E dur vytvořil pro každého člena orchestru individuální postup od nižšího po nejvyšší tón jeho nástroje. Tento postup se nahrával čtyřikrát do mono signálu a spojil dohromady. Výsledkem byl souzvuk, který byl v hudebním průmyslu 60. let jedinečný a poukázal na nové možnosti práce ve studiu. Spojení rockové hudby a orchestru bylo neobvyklé a inspirovalo interprety progresivního rocku. George Martin se stal inovátorem v producentské profesi a svou prací ovlivnil vývoj rockové hudby. Spolupráce skupiny The Beatles s Georgem Martinem patřila k nejdůležitějším uměleckým experimentálním pokusům 60. let.⁶⁸

⁶⁷ MATZNER, Antonín, Ivan POLEDŇÁK a Igor WASSERBERGER. *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby. [Díl 1]. Část věcná.* Praha: Supraphon, 1980, s. 319.

⁶⁸ Tamtéž, s. 185–188.

4.3.1 Progresivní rock

Vývoj psychedelického rocku, úpadek vlivu hnutí Hipies a zákaz používání psychedelických drog vedl ke vzniku progresivního rocku v 70. letech. Od psychedelického rocku se lišil omezenou improvizovaností, znovuoobením klasických hudebních forem spojenými s prvky populární rockové hudby. Oblíbenými se staly suite a sonátová forma. Písně progresivního rocku se vyznačovaly prokomponovaností, složitými harmonickými postupy a instrumentálními dovednostmi muzikantů na úrovni světových hudebníků artificiální hudby. Umělci využívali témata z klasických skladeb k inspiraci nebo je překomponovávali do rockové verze. Mezi představitele progresivního rocku patřily skupiny King Crimson, Yes, Genesis, Pink Floyd, Moody Blues, Procol Harum a Emerson, Lake & Palmer.⁶⁹

S vývojem elektrotechniky vznikaly nové nahrávací postupy, možnosti použití nových zvuků a elektronické nástroje. S érou progresivního rocku byl spjat vznik rockové suity a koncepčních alb. V živém vystupování převažovaly instrumentální části s prvky artificiální a rockové techniky hry na nástroje. Důraz se dával na rockové zvuky kytar, hammond varhan, baskytar a syntetizátorů, které se začaly v hudbě objevovat od druhé poloviny 60. let. Vznik progresivního rocku ovlivnila alba The Beatles a Jimi Hendrix s jeho kytarovou technikou a používáním kytarových efektů.⁷⁰

⁶⁹ MOORE, Allan F. a Remy MARTIN. *Rock: the primary text: developing a musicology of rock*. Third edition. London: Routledge, Taylor & Francis Group, 2019, xxiv, 321 s. Ashgate popular and folk music series, s. 110–112.

⁷⁰ Tamtéž, s. 221–223.

4.4 Bob Dylan

Hrát na hudební nástroje se naučil samostudiem. Vzorem se pro něj stali country westernový zpěvák Hank Williams a rock'n'rollová hvězda Little Richard. Od mládí prokazoval své dovednosti v psaní poezie a textů. Při studiu výtvarného umění v Minneapolis se začal zajímat o hudbu a začaly vznikat první písně formou zhudebňování jeho protestní poezie. Velkou inspirací při vzniku mu byli folkoví zpěváci Pete Seeger a Woody Guthrie. V roce 1961 se dostal do New Yorku, kde žil bohémským životem a živil se hraním po menších klubech. O rok později napsal písně *Blowing In The Wind*, *Masters Of War*, *Time They Are Changing* nebo *With God On Our Side*. Tyto skladatelské a hudební počiny ho zařadily mezi nejznámější osobnosti protestsongů v žánru folk rock.⁷¹

Vystoupil na několika významných hudebních festivalech 60. a 70. let ve Woodstocku a Isle of Wight Festivalu v roce 1969. Během let 1963–1966 byl Dylan hlavní osobností přechodu folkové hudby do folk rocku pomocí využití elektrických kytar a elektrifikovaných nástrojů. Za tyto experimenty byl během svého vystoupení na Newportském festivalu diváky vypískán, protože publikum se změnou zvuku nedokázalo ztotožnit. LP *Highway 61 Revisited*, *Blonde On Blonde*, *Desire* a *Nashville Skyline* se řadily mezi nejcennější alba 60. a 70. let Boba Dylana.⁷²

Mimo svou pěveckou kariéru psal romány, věnoval se filmové hudbě, spolupracoval se skupinami The Band, Byrds či Joan Baezovou a zajímal se o výtvarné umění. Dylan se stal kulturním symbolem všestranného umělce, který se podílel na vzniku a propagaci žánrů folk rock a protestsong.⁷³

⁷¹ MATZNER, Antonín, Ivan POLEDŇÁK a Igor WASSERBERGER. *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby. [Díl 2]. Část jmenná, Světová scéna: A–K*. Praha: Supraphon, 1986, s. 295.

⁷² Tamtéž, s. 295–296.

⁷³ Tamtéž, s. 296.

Obr. 8: Bob Dylan⁷⁴

4.4.1 Folk

Zrod folku se datuje do 30. a 40. let 20. století s myšlenkou znovuoživení lidových písní. Mezi jeho největší propagátory na počátku patřili John Alan Fox a jeho syn Alan Fox mladší, Weawers a Almanac Singers. Později se k nim přidali Woody Guthrie, trio Peter, Paul a Mery nebo Josh White. V 60. letech folkoví interpreti skládali protestní písně proti válce ve Vietnamu, podporovali boj za lidská práva a rovnoprávnost. V kulturním prostředí se folk stal žánrem mapujícím a bojujícím proti politickým a společenským problémům. Velkými inovátory a osobnostmi se během 60. let stali Bob Dylan a Joan Baez. Z Velké Británie a USA se folk postupně dostával do celého světa, kde nacházel mnoho nadšenců, kteří se podíleli na vzniku další folkové hudby.⁷⁵

⁷⁴ CHALMERS, Robert. Dylan is, was and always will be rock'n'roll. In: *GQ* [online]. 2020 [cit. 2023-04-09]. Dostupné z: <https://www.gq-magazine.co.uk/article/bob-dylan-nobel-prize-literature>

⁷⁵ HORÁKOVÁ, Marie. *Stručný přehled vybraných oblastí moderní populární hudby: minislovník – charakteristika – vývoj – profily*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2008, s. 43–44.

4.4.2 Folk rock

Folk rock je název pro hudební žánr, který má základ ve folku. Do této písničkářské ideje se přidaly elektrifikované prvky kytarových a basových zesilovačů. Folkoví interpreti začali vystupovat se skupinami využívající zesilovače a další novinky objevující se na hudebním trhu. Prvními umělci, kteří tuto změnu stylu během své kariéry provedli, byl Bob Dylan, Bruce Springsteen a písničkáři Simon a Garfunkel. Díky těmto osobnostem se folk rock začal prosazovat i přes počáteční nesouhlas posluchačů na úkor folku. Na myšlenky a reformátorské změny folku rocku navázaly skupiny Beach Boys a The Mamas & Papas, které jej dál rozvinuly až do vzniku nového žánru West Coast Pop. Folk rock ovlivněný společenskými problémy 60. let 20. století se vyznačuje rytmickými kytarami, elektrifikovanou instrumentací a postupným budováním vícehlasé harmonie. Oba tyto žánry do dnešní doby ovlivňují umělce a jejich tvorbu.⁷⁶

4.5 The Mamas & The Papas

Kalifornská vokální skupina založená roku 1966 v době růstu vlivu hnutí Hippies v Los Angeles, která byla představitelem West Coast Popu. John Philips skupinu založil společně s Cass Elliot, Michelle Gillian a Dennym Dohertym. The Mamas & The Papas s pomocí producenta Lou Adlera v letech 1966 a 1967 nahrála své největší hity vyznačující se silnými melodiemi a rozsáhlými vokály. Mezi ně patřily *California Dreaming*, *Dedicated To The One I Love*, *Words Of Love* nebo *Monday, Monday*. V roce 1968 se skupina rozpadla a členové The Mamas & The Papas se vydali na sólové dráhy.⁷⁷

4.5.1 West Coast Pop

V moderní nonartifciální hudbě je tento žánr označením pro hudbu produkovanou umělci na západním pobřeží USA v první polovině 60. let. Mezi hlavní představitele patřili Beach Boys a The Mamas & The Papas. West Coast Pop se vyznačoval prokomponovaností vokálů, vyzdvižením kalifornského stylu života a rytmickým cítěním Rock'n'Rollu.⁷⁸

⁷⁶ DORŮŽKA, Lubomír a Petr DORŮŽKA. *Panoráma populární hudby 1918/1978 aneb Nevšední písničkáři všedních dní*. 2. vyd. Praha: Mladá fronta, 1987, s. 168–169.

⁷⁷ MATZNER, Antonín, Ivan POLEDŇÁK a Igor WASSERBERGER. *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby*. [Díl 2]. Část jmenná, Světová scéna: L–Ž. Praha: Supraphon, 1987, s. 69–70.

⁷⁸ MATZNER, Antonín, Ivan POLEDŇÁK a Igor WASSERBERGER. *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby*. [Díl 1]. Část věcná. Praha: Supraphon, 1980, s. 364.

5 Afroamerické hnutí za občanská práva

Hnutí za občanská práva a rovnoprávnost afroamerických obyvatel začalo sílit po vítězném soudním řízení *Brown versus Board of Education*. Základní škola v městě Topeka v Kansasu odmítla přijmout Brownovu dceru na základní školu v systému veřejného vzdělávání kvůli barvě pleti. Brown, zastoupený právníky z asociace *The National Association for the Advancement of Colored People (NAACP)*, spor vyhrál. Tento případ se stal vzorem a nadějí pro další soudní procesy vytvořené na základě segregace a rasismu. Soudní spor byl řešen na půdě nejvyššího soudu, který vedl Earl Warren. Tou dobou platila jiná pravidla pro občany barevné pleti než pro bělošské. Tato pravidla omezovala jejich postavení ve společnosti. Afroameričané neměli žádná volební práva, aby své zájmy mohli prosadit v kongresu.⁷⁹

Slib prezidenta Kennedyho v předvolební kampani o zrušení segregace situaci v zemi zmírnil, ale jeho nesplnění vedlo k rozšíření myšlenky zrovnoprávnění Afroameričanů po celých Spojených státech amerických. Stále docházelo k iniciovaným soudním procesům, zatýkání a rasismu. Přes 250 000 lidí se na protest účastnilo pochodu na Washington roku 1963 pod vedením Martina Luthera Kinga, kde pronesl svůj nejznámější projev „*I have a dream*“. První zákony zrovnoprávňující segregované občany Kongres Spojených států amerických schválil v roce 1964 a 1965.⁸⁰

Boj za občanská práva poukázal na vnitrostátní politické problémy USA. Byl inspirací k založení vysokoškolského hnutí *Students for a Democratic Society (SDS)* v roce 1960 a *Free Speech Movement (FSM)* na kalifornské univerzitě v Berkeley roku 1964. Studentská hnutí začala vznikat po celém demokratickém světě. Za svůj cíl měly prosazení nových sociálních reforem a ukončení válečných konfliktů.⁸¹

⁷⁹ CONLIN, Joseph R. *The American past. Part 2, A survey of American history since 1865*. 2nd ed. San Diego: Harcourt Brace Jovanovich, 1987, xi, s. 724–725.

⁸⁰ Tamtéž, s. 733–735.i

⁸¹ Tamtéž, s. 781–783.

Soul patřil k jedním ze hudebních žánrů symbolizujícího společenské boje za občanská práva. Prvky černošského gospelu a blues ovlivnily následný vývoj hudebních žánrů. Mezi největší hudební osobnosti soulu se řadili James Brown, Sam Cooke, Aretha Franklin a Garvin Gaye. Vliv a hudební činnost Arethy Franklin a Marvinu Gaye se týkala i veřejného boje za občanská práva. Byli kulturními osobnostmi, které pomáhaly hnutí NAACP k jejich rozšíření vlivu. Jejich vzájemná spolupráce vyzvedla Soul do mainstreamové hudby. Začal být populárnější a přejímat prvky z jiných žánrů.⁸²

5.1 Marvin Gaye

Představitel soulu vyrůstal v rodině černošského duchovního. Věnoval se zpěvu už od útlého věku, zpíval v kostele se svým bratrem Frankiem. Hrál na varhany a ve školním orchestru na bicí, kytaru a piano. Před sólovou kariérou byl členem rockových vokálních skupin Rainbows, Markees a Moonglows. V roce 1961 gramofonová společnost Tamla Motown vydala jeho první sólové singly. Pravidelně se objevovaly v Top 50 a uspěly v žebříčcích R&B a soulové hudby. Od roku 1966 spolupracoval s osobnostmi světové hudby, mezi které patřili Mary Wells, Barry White a Tammi Terell. S nimi nahrál písně *Once Upon A Time*, *It Takes Two*, *Ain't No Mountain High Enough* a *You're All I Need to Get By*. S Tammi Terellovou vydali 3 alba a 11 singlů. Po krátké pauze od vystupování nahrál v roce 1971 LP *What's Going On*, kde prokázal skladatelské schopnosti a technickou vyspělost zpěvu. Do soulu přidal prvky jazzu, rocku a bossa novy. LP *What's Going On* je považováno za jedno z nejlepších alb 70. let. Stejnomená píseň z tohoto alba se proslavila protestní myšlenkou a stala se populárním soulovým protestsongem sedmdesátých let.⁸³

⁸² SMITH, Christopher. The Last Mile of The Way: Soul Music and the Civil Rights Movement. *Auctus* [online]. 2015, (4), 1–9 [cit. 2023–04–18]. Dostupné z: <https://scholarscompass.vcu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1055&context=auctus>

⁸³ MATZNER, Antonín, Ivan POLEDŇÁK a Igor WASSERBERGER. *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby. [Díl 2]. Část jmenná, Světová scéna: A–K*. Praha: Supraphon, 1986, s. 365.

5.2 Aretha Franklin

Skladatelka a zpěvačka z Memphisu vyrůstala v rodině reverenda C. L. Franklina, který do svých kázání zařazoval gospelové zpěvy. Od 6 let byla součástí gospelového sboru a v 13 letech nazpívala první desky náboženských písní. V roce 1966 nahrála s producentem Jerryem Wexlerem hit *I Never Loved A Man (The Way I Love You)* a byla vyhlášena zpěvačkou roku. Spolupráce s Wexlerem byla úspěšná. Z jejich spolupráce vznikl cover písně *Respect*, považovaný za hymnu afroamerických občanů USA. Po vydání milionového singlu *Think* roku 1969 se v Arethině životě objevily osobní problémy ovlivňující její kariéru. Další autorské písně v 70. letech se LP Arethy Franklin vyznačovaly zemitou drsností, emotivností, upřímností a orchestrací. Ve spolupráci s producentem Quincy Jonesem vydala album *Hey Now Hey (The Other Side Of The Sky)*, kde s vrátila ke gospelovým kořenům. Nejvíce oblíbenými singly byly *Baby I Love You*, *I Say A Little Prayer*, *Think*, *Break It To Me Gently* a *Something He Can Feel*. V hudbě Arethy Franklin lze najít prvky gospelu, R&B a jazzu. Byla označována královnou soulu, kulturní osobností Africko-amerického hnutí a feministického hnutí.⁸⁴

5.2.1 Respect

Píseň od soulového zpěváka Otise Reddinga dokonpovala vlastními nápady a nahrála s přidanými doprovodnými vokály Aretha Franklin roku 1967. Vyhrála za ni dvě ceny Grammy. Díky této písni se stala po Martinu Lutheru Kingovi tváří Afroamerického hnutí za občanská práva a feministického hnutí na přelomu 60. a 70. let. Skladba *Respect* se dostala na přední příčky amerických hitparád a byla emancipační hymnou Afroameričanů a žen při bojích za občanská práva. Protestující společnost se s hitem *Respect* ztotožňovala. Do dnešní doby je tato píseň aktuální, její nadčasovost se využívá na poukázání společenských a politických problémů dodnes.⁸⁵

⁸⁴ MATZNER, Antonín, Ivan POLEDŇÁK a Igor WASSERBERGER. *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby. [Díl 2]. Část jmenná, Světová scéna: A–K*. Praha: Supraphon, 1986, s. 348–349.

⁸⁵ NORTH, Anna. The political and cultural impact of Aretha Franklin's "Respect," explained. *Vox* [online]. 2018 [cit. 2023–04–17]. Dostupné z: <https://www.vox.com/2018/8/17/17699170/aretha-franklin-2018-respect-song-otis-redding-feminism-civil-rights>

Obr. 9: Aretha Franklin⁸⁶

5.2.2 Soul

Vývojová linie R&B v 60. letech se zakládala na fúzi světské hudby a duchovních gospelových skladeb. Styl černošské hudby reagoval na společenský útlak afroamerického obyvatelstva v USA. Expresivita zpěvu je inspirována černošskými kazateli. Napětí v soulové hudbě udržovaly opakované rytmické fráze, riffy a gospelové vokály. Soul poukazoval na společenskou a kulturní odlišnost obyvatelstva Spojených států amerických. Mezi nejznámější soulové zpěváky v 60. a 70. letech patřili Aretha Franklin, James Brown, Ray Charles a Nina Simone. Souloví zpěváci byli známi autentičností, procítěností zpěvu a pohyby na jevišti.⁸⁷

⁸⁶ GILMORE, Mikal. The Queen: Aretha Franklin. In: *Rolling Stone* [online]. 2018 [cit. 2023-04-09]. Dostupné z: <https://www.rollingstone.com/music/music-features/aretha-franklin-tribute-cover-story-queen-729053/>

⁸⁷ MATZNER, Antonín, Ivan POLEDŇÁK a Igor WASSERBERGER. *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby. [Díl 1]. Část věčná*. Praha: Supraphon, 1980, s. 336–337.

6 Pražské jaro

V roce 1960 se Československá republika stala oficiálně socialistickým státem, což se potvrdilo ve změně názvu republiky na Československou socialistickou republiku (ČSSR). Neustálé problémy se zásobováním a klesající ekonomika začaly vyvolávat nacionalistické podněty jak v Česku, tak i na Slovensku. Tyto problémy vedly k přerušení podpory vlády, jmenované prezidentem Antonínem Novotným, opozicí. V čele opozice stál Alexandr Dubček, který přicházel s ekonomickými reformami na obnovu růstu ekonomiky. Kritickými událostmi pro konzervativní komunisty se stal sjezd spisovatelů a demonstrace vysokoškolských studentů v Praze roku 1967. Komunistická strana Československa (KSČ) se začala rozdělovat názorově na dva tábory. Situace reformních neshod se vyřešila na prosincovém plénu Ústředního výboru (ÚV) KSČ, kde si její členové zvolili Dubčeka za tajemníka ÚV KSČ. O měsíc později byl oficiálně jmenován do funkce. Antonín Novotný abdikoval z funkce prezidenta Československé socialistické republiky, kde působil od roku 1957.⁸⁸

Vedení Komunistické strany Sovětského svazu (KSSS) se nelíbily reformní změny v ČSSR a začaly vyvíjet nátlak na Dubčeka. Dubček omezil činnost Státní bezpečnosti, zrušil cenzuru a do čela strany jmenoval politiky s reformními názory. Situace v Československu vedla k vytvoření Brežněvovy doktríny, která se později stala důležitou listinou pro zlegalizování okupace ČSSR vojsky Varšavské smlouvy. K zastavení Dubčekových reformních myšlenek, které byly schváleny v Akčním programu KSČ, se snažil Brežněv využít politická jednání a vyhnout se tak vojenské akci. Jednání mezi představiteli KSČ a KSSS v Bratislavě vedla k podpisu Bratislavské deklarace, kde Dubček souhlasil se splněním většiny sovětských požadavků. Byly zde tajně předány zvací dopisy k vojenské intervenci představitelům KSSS od českých komunistů protestujících vůči reformám prováděných v ČSSR.⁸⁹

Dřívější ohlasy zemí Varšavské smlouvy po vojenské okupaci sílily, když se zjistilo, že Dubček jedná s jugoslávským prezidentem Titem o navázání mezinárodních vztahů mezi zeměmi. Schválení intervence předcházel telefonát z Moskvy od Leonida Iljiče Brežněva, kde se společně s Dubčkem nedohodli na kompromisu. Vše vedlo k dříve naplánované okupaci ČSSR vojsky Varšavské smlouvy. Vojenské jednotky NDR, Polska, Maďarska, Bulharska a Ukrajiny vstoupily na území Československa 21. srpna 1968.

⁸⁸ NÁLEVKÁ, Vladimír. *Horké krize studené války*. Praha: Vyšehrad, 2010, s. 136.

⁸⁹ Tamtéž, 138–139.

ÚV KSČ i československý lid okupaci odmítl. Část konzervativních komunistů, nazývaných zdravá síla, kteří tuto intervenci pomohli naplánovat, vojska vítali. KSSS poté jmenovala tajemníkem ÚV KSČ Gustava Husáka a změnila se celá vláda ČSSR, která byla plně podřízena požadavkům Moskvy. Začala éra normalizace, byla obnovena cenzura a činnost Státní bezpečnosti (StB).⁹⁰

Informace o okupaci demokratický svět šokovaly a řešilo se, zda to neovlivní podpis dohody Strategic Arms Limitation Talks (SALT)⁹¹. I přes nesouhlas demokratických zemí s okupací ČSSR, nemohly proti ní zasáhnout.⁹²

Největší tváří československého protestsongu a odpůrcem komunistického režimu se stal Karel Kryl. Jeho písně s filozofickými texty reagovaly na politickou a společenskou situaci v ČSSR. Album *Bratříčku, zavírej vrátka* rok pro okupaci Československa bylo přelomovým v jeho kariéře. Krylovy písně mířené proti komunistické vládě vedly k cenzuře jeho tvorby a exilu Karla Kryla. Jakmile hudba interpretů působících v ČSSR byla ovlivněna Krylem StB zakázala umělci vystupovat, nahrávat nové písně a cenzurovala jeho předešlé skladby.⁹³

6.1 Karel Kryl

Osobnost československého folku a protestsongu Karel Kryl se stal symbolem odporu proti okupaci ČSSR roku 1968. Měl těžké dětství, protože jeho rodina byla pod neustálou kontrolou a utlačováním komunistické strany. Dlouhou dobu byl dělníkem v ocelárnách a poté byl povolán na vojnu. Na tuto dobu vzpomíná jako na ztracené roky svého života.⁹⁴

V roce 1966 vystoupil na svém prvním recitálu v Litvínově a začal pravidelně hrát v Teplicích. Za chvíli se dostal do povědomí veřejnosti v Československu. V Praze se díky nahrávkám z ostravského rozhlasu, které poslal Miloš Zapletal manželům Černým, proslavil. Manželé Černí se nepřetržitě snažili jeho písně dostat do hitparády Houpačka. Díky jejich neustálé snaze a kontaktům se naskytla Krylovi šance nahrát přelomové album jeho kariéry *Bratříčku, zavírej vrátka*.⁹⁵

⁹⁰ Tamtéž, 140–141.

⁹¹ Dohoda mezi USA a SSSR o strategickém odzbrojování.

⁹² NÁLEVKA, Vladimír. *Horké krize studené války*. Praha: Vyšehrad, 2010, s. 142–143.

⁹³ HOUDA, Přemysl. *Intelektuální protest, nebo masová zábava?: folk jako společenský fenomén v době tzv. normalizace*. Praha: Academia, 2014, s. 140–143.

⁹⁴ KLIMT, Vojtěch. *Akorát že mi zabili tátu: příběh Karla Kryla*. Čtvrté, doplněné vydání. Praha: Galén, s. 47–50.

⁹⁵ Tamtéž, s. 83–85.

Roku 1969 byl Kryl pozván, aby vystoupil na festivalu písničkářů v Západním Německu. K opuštění Československa použil doložku z Filmové a televizní fakulty Akademie múzických umění v Praze (FAMU), kde studoval dramaturgii. Od té doby se do pádu komunismu v Československu domů nevrátil. Žil v exilu v Mnichově, kde vydával své další desky s protestsongy mířenými proti komunistickému systému. Po celou dobu exilu byl sledován agenty StB.⁹⁶

Obr. 10: Karel Kryl⁹⁷

6.1.1 Album *Bratříčku, zavírej vrátka*

Nejlépe situaci a názory demokraticky naladěných obyvatel ČSSR na Pražské jaro vystihovaly písně z alba *Bratříčku, zavírej vrátka*. Debutové album vyšlo roku 1969 pod nakladatelstvím Platon. Obsahovalo jeho nejlepší písně z minulých let, které byly pečlivě vybrány Jiřím Černým a Karlem Krylem. Díky albu se stal Kryl v Československu populárním a jedním z kulturních představitelů československého protestsongu. Jeho písně byly adresovány na aktuální politická a kulturní témata v ČSSR, nechyběla v nich lyričnost a filozofie. Po Pražském jaru bylo album komunisty cenzurováno. Mezi nejznámější protestní písně alba se řadily *Veličenstvo kat*, *Pasážová revolta*, *Tak vás tu máme* a *Bratříčku, zavírej vrátka*.⁹⁸

⁹⁶ Tamtéž, s. 124–126.

⁹⁷ DORÍČÁKOVÁ, Jana. Krylův Bratříček oslavil šestačtyřicet let a vychází v reedici na CD a LP. In: *TopVip* [online]. 2015 [cit. 2023–04–09]. Dostupné z: <http://www.topvip.cz/celebrity/kryluv-bratricek-oslavil-sestactyricet-let-a-vychazi-v-reedici-na-cd-a-lp>

⁹⁸ HUVAR, Michal. *Kryl*. Vyd. 3. rozš. Brumovice: Carpe diem, 2004, s. 34–37.

6.1.2 Veličenstvo kat

Protestsong z alba *Bratříčku, zavírej vrátka* zpíval na svých koncertech Kryl už rok před okupací. Text písně byl zaměřen na kritiku KSČ. Kryl metaforicky zpíval o období středověku, s tím že Veličenstvo kat byla personifikace na vládu KSČ. Tato píseň vyzařovala Krylovy pocity československé společnosti. Příkladem byla tato sloka: „*Nad palácem vlády / ční prapor s gilotinou / Děti mají rády / kornouty se zmrzlinou / Soudcové se na ně zlobili / Zmrzlináře dětem zabili.*“⁹⁹ Protestsong obsahoval narážky na československé občany a jejich názory: „*S úšklebkem Ďábel viděl / pro každého podíl / Syn otce nenáviděl / Bratr bratru škodil / Jen motýl Smrtihlav / se nad tou zemí vznáší.*“¹⁰⁰ Tato píseň nám přibližuje politickou situaci v Československu v období rané normalizace do dnešní doby.¹⁰¹

6.1.3 Bratříčku, zavírej vrátka

Píseň ze stejnojmenného LP nahranou roku 1969 byla složena v den okupace a je brána jako reakce na okupaci Československa sovětskými vojsky. V první sloce Kryl zpíval: „*Bratříčku nevzlykej to nejsou bubáci / Vždyť už jsi velikej to jsou jen vojáci / Přijeli v hranatých železných maringotkách.*“¹⁰² Tato píseň jako jediná z Krylovy tvorby vyhrála rozhlasovou soutěž Houpačka, která Karla Kryla proslavila.¹⁰³

Recenze na singl *Bratříčku, zavírej vrátka* v době vydání byly pozitivní, i když kritizovala komunismus a začala budit v lidech myšlenky o svobodě a necenzurovaném státu. Poznávacím znakem Krylových písní se staly filozofické myšlenky na společenská a politická témata a jednoduchost.¹⁰⁴ Jako například refrén: „*Prší a venku se setmělo / tato noc nebude krátká / beránka vlku se zachtělo / bratříčku, zavřel jsi vrátka?*“¹⁰⁵

⁹⁹ Viz. Příloha 2.

¹⁰⁰ Tamtéž.

¹⁰¹, s. 20–21.

¹⁰² Viz. Příloha 3.

¹⁰³ HUVAR, Michal. *Kryl*. Vyd. 3. rozš. Brumovice: Carpe diem, 2004, s. 33–35.

¹⁰⁴ Tamtéž, s. 36–37.

¹⁰⁵ Viz. Příloha 3.

6.1.4 Tak vás tu máme

Druhá protestsong proti okupaci sovětskými vojsky vyšel také na albu *Bratříčku, zavírej vrátka*. Karel Kryl vnímal okupaci jako zradu a přirovnal Sověty k biblickému Kainovi. Píseň *Tak vás tu máme* mohla vznikla později než *Bratříčku, zavírej vrátka*. Kryl se snažil československý lid povzbudit „*nám zbývá naděje / my byli jsme a budem.*“¹⁰⁶ Na konci protestsongu zpíval Kryl v ruském jazyce vzkaz: „*bolšoje vam spasibo / bratřja zachvatčiki / spasibo bolšeje / nikogda nězabuděm, nikogda nězabuděm!*“¹⁰⁷ Karel Kryl se stal nejvýraznější osobností českého protestsongu.¹⁰⁸

6.1.5 Protestsong

Vývoj folku od 30. let 20. století vedl ke vzniku žánru protestsongu, který svým obsahem nutil posluchače k přemýšlení nad myšlenkou autora. Nejvíce skladeb vzniklo v žánrech blues, folk a country. První protestní písně zazněly v 60. letech při demonstracích proti válkám, boji za občanská práva a rasismu. Témata textů byla ovlivněna politickými a sociálními událostmi. V polovině 60. let se stal tento žánr populární současně s érou Hippiies. Protestní píseň se stala na hudební scéně představitelem kulturního odporu. Její popularita klesla po odhalení nelegálního obchodu s drogami v hnutí Hippiies. V 70. letech se umělci pokoušeli o obnovu žánru, avšak díky zklidněné společenské situaci a vzniku nových žánrů protestsong neoslovil tolik posluchačů jako v 60. letech. Světové osobnosti hudebního průmyslu Bob Dylan, Woody Guthrie, Joan Baezová a Pete Seeger jsou do dnešní doby bráni jako představitelé protestsongu ve světě. V Československu působili Bob Frígl, Karel Kryl a Vladimír Merta.¹⁰⁹

¹⁰⁶ Viz. Příloha 4.

¹⁰⁷ Tamtéž.

¹⁰⁸ ŽDÁRSKÁ, Karolína. *Politický bard: písničkář Karel Kryl* [online]. Praha, 2015 [cit. 2023–04–19].

Dostupné z: https://vskp.vse.cz/56202_politicky_bard_pisnickar_karel_kryl. Bakalářská práce. Vysoká škola Ekonomická v Praze, s. 18–20.

¹⁰⁹ MATZNER, Antonín, Ivan POLEDŇÁK a Igor WASSERBERGER. *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby. [Díl 1]. Část věčná*. Praha: Supraphon, 1980, s. 318–319.

Závěr

Cílem bakalářské práce bylo popsat široké veřejnosti politická témata, která měla vliv na společnost 60. a 70. let 20. století a jejich vzájemnou propojenost mezi sebou. Odraz těchto událostí v nonartificiální hudbě 60. a 70. let byl značný. Vývoj populární hudby se odvíjel s ohledem na politickou a společenskou situaci, elektrifikaci, rozšíření možností ve studiovém nahrávání a tvorbu nových elektronických zvuků díky technickým vynálezům. Politická a společenská témata jsou dodnes inspirací pro interprety k jejich skladbám. Tato léta se stala důležitou součástí vývoje populární a rockové hudby. Z instrumentálního experimentování, vymýšlení originálních postupů a fúzí prvků odlišných žánrů vzniklo mnoho žánrů, které obohatily nonartificiální hudbu. Osobnosti tohoto období byly u vzniku populární hudby a staly se hlavními představiteli evoluce a inovátory žánrů a podžánrů rocku, country, blues, R&B a soulu.

Berlínská krize, následné postavení Berlínské zdi, válka ve Vietnamu, vznik Hnutí Hippies, vlivy Africko-amerického hnutí, segregace a Pražské jaro mají svůj počátek ve Studené válce. Tato doba se vyznačovala snahou USA a SSSR zabránit šíření vlivu komunistických nebo kapitalistických idejí ve světě.

První dílčím cílem bylo zjištěno, že všechny popisované problémy 60. a 70. let měly svůj počátek ve Studené válce. USA a SSSR se snažily o rozšíření svého vlivu ve světě. Válka ve Vietnamu, postavení Berlínské zdi a okupace Československa rezonovaly do vnitrostátních problémů Spojených států amerických jako byly segregace, odpor mladých Američanů proti válce, omezování občanských práv a rasismus vedoucí ke vzniku hnutí Hippies a Afroamerického hnutí za občanská práva.

Druhý dílčí cíl se zaměřil na události a představitele kulturní scény, kteří se vyjadřovali ke společenským a politickým problémům prostřednictvím svých písní. V každé kapitole jsou uvedeny osobnosti, které na politické témata upozorňovaly a staly se kulturními představiteli protestů. Zároveň se zasloužily o vývoj a propagaci žánru, kterým se proslavily. Díky jejich hudbě a textům nám do dnešní doby přibližují společenskou náladu v éře vzniku populární a rockové hudby. Každý z popisovaných umělců ve spojení s jejich účastí na festivalech a písněmi přenášenými v rádiích a na albech pomáhali ke sjednocení skupin obyvatelstva v protestech proti segregaci, válkám a politické situaci.

V hudebním průmyslu působilo mnoho dalších významných interpretů, kteří se zasloužili o vývoj hudebních žánrů díky pokusům a experimentům v jejich tvorbě. Zároveň veřejně prohlašovali svůj nesouhlas se společenskými a geopolitickými problémy v 60. a 70. letech 20. století. Ke vzniku populární hudby a nových žánrů výrazně přispěla elektrifikace, rozvoj gramofonových společností, rozhlasového vysílání a změna myšlení mladé generace v období společenských a politických změn.

Seznam zkratek

C&W	Country & Western
CIA	Ústřední zpravodajská služba USA
ČSSR	Československá socialistická republika
FAMU	Filmová a televizní fakulta Akademie múzických umění v Praze
FBI	Federální úřad pro vyšetřování USA
FSM	hnutí Free Speech Movement
KSČ	Komunistická strana Československa
KSSS	Komunistická strana Sovětského svazu
LP	long play, dlouhohrající deska
LSD	Diethylamid kyseliny lysergové
NAACP	Národní asociace pro povznesení barevných lidí
NATO	Severoatlantická aliance
NDR	Německá demokratická republika
NSR	Německá spolková republika
R&B	Rhythm & blues
R&R	Rock'n'Roll
SALT	Strategic Arms Limitation Talks
SDS	hnutí Students for a Democratic Society
SSSR	Svaz sovětských socialistických republik, Sovětský svaz
StB	Státní bezpečnost
USA	Spojené státy americké, Spojené státy

Seznam obrázků

- Obrázek 1 The Beatles
- Obrázek 2 Bo Diddley
- Obrázek 3 Pink Floyd
- Obrázek 4 Creedence Clearwater Revival
- Obrázek 5 The Animals
- Obrázek 6 Yoko Ono a John Lennon
- Obrázek 7 Jimi Hendrix
- Obrázek 8 Bob Dylan
- Obrázek 9 Aretha Franklin
- Obrázek 10 Karel Kryl

Seznam zdrojů

Monografie

- ANDERSON, David L. *The Vietnam war*. Hampshire: Palgrave Macmillan, 2005, ix, 152 s. Twentieth-century wars. ISBN 0333963369.
- BRACKETT, David. *The pop, rock and soul reader: histories and debates*. 3rd ed. New York, N.Y.: Oxford University Press, c2014, xix, 587 s. ISBN 978-0-19-981170-0.
- CONLIN, Joseph R. *The American past. Part 2, A survey of American history since 1865*. 2nd ed. San Diego: Harcourt Brace Jovanovich, 1987, xi, 935 s. ISBN 0155023721.
- ČERMÁK, Miloš a Karel KRYL. *Půlkacíř: rozhovor Miloše Čermáka s Karlem Krylem*. 2. dopl. vyd. Praha: Academia, 1994, 165 s. ISBN 8020001875.
- DORUŽKA, Lubomír a Petr DORUŽKA. *Huvar populární hudby 1918/1978 aneb Nevšední písničkáři všedních dní*. 2. vyd. Ilustroval Vladimír RENČÍN. Praha: Mladá fronta, 1987, 284 s. ISBN (Váz.).
- GIOIA, Ted. *Hudba: podvratné dějiny*. Přeložil Marek SEČKAŘ. Brno: Host, 2021, 527 s. ISBN 978-80-275-0588-3.
- HANÁK, Ondřej. *Hippies: slepé rameno mrtvé řeky*. Praha: Argo, 1992, 135 s. ISBN 8090119840.
- HATCH, David a Stephen MILLWARD. *From blues to rock: an analytical history of pop music*. Manchester: Manchester University Press, c1987, ix, 217 s. ISBN 0719023491.
- HORÁKOVÁ, Marie. *Stručný přehled vybraných oblastí moderní populární hudby: minislovník – charakteristika – vývoj – profily*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2008, 82 s. Studijní texty. ISBN 978-80-244-2025-7.
- HOUDA, Přemysl. *Intelektuální protest, nebo masová zábava?: folk jako společenský fenomén v době tzv. normalizace*. Praha: Academia, 2014. Šťastné zítřky. ISBN 978-80-200-2353-7.
- HUVAR, Michal. *Kryl*. Vyd. 3. rozš. Brumovice: Carpe diem, 2004, 159 s. ISBN 8086362493.
- KLIMT, Vojtěch. *Akorát že mi zabili tátu: příběh Karla Kryla*. Čtvrté, doplněné vydání. Praha: Galén, [2021]. ISBN 978-80-7492-504-7.
- LEE, Martin A. a Bruce SHLAIN. *Sny vědomí: CIA, LSD a revolta šedesátých let*. Přeložil Zdeněk BÖHM. Praha: Volvox Globator, 1996, 293 s., [11] s. obr. příl. Labyrint, sv. 2. ISBN 80-7207-018-5.
- MACDONALD, Ian. *Revoluce v hlavě: Beatles, jejich písně a 60. léta*. Přeložil Tomáš ZÁBRANSKÝ, přeložil David ZÁLESKÝ. Praha: Volvox Globator, 1997, 395 s. ISBN 8072070231.

MACHIN, David. *Analysing popular music: image, sound, text*. London: SAGE, 2010, 229 s. ISBN 978-1-84860-023-2.

MATZNER, Antonín, ed. *Rhythm & blues*. Praha: Panton, 1985, 271 s. Impuls. ISBN (Brož.).

MATZNER, Antonín, Ivan POLEDŇÁK a Igor WASSERBERGER. *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby. [Díl 1]. Část věcná*. Praha: Supraphon, 1980, 374 s.

MATZNER, Antonín, Ivan POLEDŇÁK a Igor WASSERBERGER. *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby. [Díl 2]. Část jmenná, Světová scéna: A-K*. Praha: Supraphon, 1986, 558 s.

MATZNER, Antonín, Ivan POLEDŇÁK a Igor WASSERBERGER. *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby. [Díl 2]. Část jmenná, Světová scéna: L-Ž*. Praha: Supraphon, 1987, 537 s.

MCDONALD, Forrest, David BURNER, Elizabeth FOX-GENOVESE a Eugene D. GENOVESE. *An American portrait: a history of the United States. Vol. 2*. 2nd rev. ed. New York: Charles Scribner's sons, 1985, xiv, 347-817, [24] s. ISBN 0023712708.

MOORE, Allan F. a Remy MARTIN. *Rock: the primary text: developing a musicology of rock*. Third edition. London: Routledge, Taylor & Francis Group, 2019, xxiv, 321 s. Ashgate popular and folk music series. ISBN 978-1-4724-6240-4.

MOORE, Allan F. *Song means: analysing and interpreting recorded popular song*. Farnham: Ashgate, c2012, xvi, 395 s. Ashgate popular and folk music series. ISBN 978-1-4094-3802-1.

NÁLEVKA, Vladimír. *Horké krize studené války*. Praha: Vyšehrad, 2010, 196 s. Moderní dějiny. ISBN 978-80-7429-011-4.

ROTTMAN, Gordon L. *Berlínská zeď a vnitroněmecká hranice 1961-89*. Ilustroval Chris TAYLOR, přeložil Leonid KŘÍŽEK. Praha: Grada, 2009, 64 s. Fortifikace. ISBN 9788024728797

SMOLKO, Tim a Joanna SMOLKO. *Atomic Tunes: The Cold War in American and British Popular Music*. Bloomington: Indiana University Press, 2021, 355 s. ISBN 9780253056184.

STAMBLER, Irwin. *Encyclopedia of pop, rock & soul*. New York, N.Y.: St. Martin's Pr., 1974, 609 s., [46] s. obr. příl. ISBN (Váz.).

Elektronické zdroje

ANKENY, Jason. *P. F. Sloan Biography* [online]. [cit. 2023-03-07]. Dostupné z: <https://www.allmusic.com/artist/pf-sloan-mn0000414420/biography>.

BENIZEZ-EVEZ, Tina. Behind the Song Lyrics: “We Gotta Get Out of This Place,” The Animals. *American Songwriter* [online]. 2022 [cit. 2023-04-19]. Dostupné z: <https://americansongwriter.com/we-gotta-get-out-of-this-place-the-animals-behind-lyrics-meaning/>

Cold war timeline. *Titan missile museum* [online]. [cit. 2022-04-26]. Dostupné z: <https://titanmissilemuseum.org/about/cold-war-timeline/>.

LEBO, Harlan. How The Media Covered Woodstock – and How Woodstock Changed The Media. *History news network* [online]. History News Network, 2019 [cit. 2023-04-17]. Dostupné z: <https://historynewsnetwork.org/article/172951>

NICHOLSON, John. *A History of Rock Festivals* [online]. Rock Solid Music Magazine, 5, 2009 [cit. 2023-04-04]. Dostupné z: https://www.academia.edu/13283374/The_Music_Festival_Explored_How_Historical_Cultural_and_Legal_Nuances_Shaped_the_Modern_Day_Music_Festival_Circuit

NORTH, Anna. The political and cultural impact of Aretha Franklin’s “Respect,” explained. *Vox* [online]. 2018 [cit. 2023-04-17]. Dostupné z: <https://www.vox.com/2018/8/17/17699170/aretha-franklin-2018-respect-song-otis-redding-feminism-civil-rights>

P.F. Sloan, “Eve Of Destruction”. *American Songwriter* [online]. [cit. 2022-04-26]. Dostupné z: <https://americansongwriter.com/p-f-sloan-eve-of-destruction/>

SMITH, Christopher. The Last Mile of The Way: Soul Music and the Civil Rights Movement. *Auctus* [online]. 2015, (4), 1-9 [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: <https://scholarscompass.vcu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1055&context=auctus>

Akademické práce

BITTNER, Sarah Jean. *POP IN THE BLOC: HOW POPULAR MUSIC HELPED THE UNITED STATES WIN THE COLD WAR* [online]. Washington, 2012 [cit. 2023-04-18].

Dostupné z:

https://repository.library.georgetown.edu/bitstream/handle/10822/557691/Bittner_georgetown_0076M_11955.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Diplomová práce. Georgetown University. Vedoucí práce John Brown, Ph.D.

CARR-WILCOXSON, Amanda. *Protest Music of the Vietnam War: Description and Classification of Various Protest Songs* [online]. Johnson City, 2010 [cit. 2023-04-19].

Dostupné z: <https://core.ac.uk/download/pdf/214066089.pdf>. Diplomová práce. East Tennessee State University, s. 81-84.

ŽĎÁRSKÁ, Karolína. *Politický bard: písničkář Karel Kryl* [online]. Praha, 2015 [cit. 2023-04-19]. Dostupné z: https://vskp.vse.cz/56202_politicky_bard_pisnickar_karel_kryl.

Bakalářská práce. Vysoká škola Ekonomická v Praze.

Zdroje obrázků

BILLINGTON, Scott. Bo Diddley. In: *Udiscovermusic* [online]. 2020 [cit. 2023-04-09]. Dostupné z: <https://www.udiscovermusic.com/artist/bo-diddley/>

BRADLEY, Lloyd. Jimi Hendrix, Monterey Pop 1967: a live performance never bettered. In: *The Guardian* [online]. 2020 [cit. 2023-04-09]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/music/2020/aug/03/jimi-hendrix-monterey-pop-1967-a-live-performance-never-bettered>

CARVALHO, ARTUR. Pink Floyd: Loucos anos 70. In: *Altamont* [online]. 2016 [cit. 2023-04-09]. Dostupné z: <https://altamont.pt/pink-floyd-loucos-anos-70/>

DOŘIČÁKOVÁ, Jana. Krylův Bratříček oslavil šestačtyřicet let a vychází v reedici na CD a LP. In: *TopVip* [online]. 2015 [cit. 2023-04-09]. Dostupné z: <http://www.topvip.cz/celebrity/kryluv-bratricek-oslavil-sestactyricet-let-a-vychazi-v-reedici-na-cd-a-lp>

GILMORE, Mikal. The Queen: Aretha Franklin. In: *Rolling Stone* [online]. 2018 [cit. 2023-04-09]. Dostupné z: <https://www.rollingstone.com/music/music-features/aretha-franklin-tribute-cover-story-queen-729053/>

CHALMERS, Robert. Dylan is, was and always will be rock'n'roll. In: *GQ* [online]. 2020 [cit. 2023-04-09]. Dostupné z: <https://www.gq-magazine.co.uk/article/bob-dylan-nobel-prize-literature>

OTERO, Luiz Gomez. Show antológico do Creedence na Inglaterra ganha documentário e CD. In: *Resenhando* [online]. 2022 [cit. 2023-04-09]. Dostupné z: <https://www.resenhando.com/2022/10/show-antologico-do-creedence-na.html>

WHATLEY, Jack. Watch The Animals scintillating cover of The Rolling Stones' 'Paint It Black'. In: *FAR OUT* [online]. 2021 [cit. 2023-04-09]. Dostupné z: <https://faroutmagazine.co.uk/animals-cover-rolling-stones-paint-it-black-monterey-pop-festival-1967/>

Yoko Ono - nejslavnější vdova a poslední kapka do Beatles. In: *Ct24.ceskatelevize* [online]. 2022 [cit. 2023-04-09]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/kultura/1116711-yoko-ono-nejslavnejsi-vdova-a-posledni-kapka-do-beatles>

Zemřel muž, který objevil legendární skupinu The Beatles. Allanu Williamsovi bylo 86 let. In: *IROZHLAS.cz* [online]. 2016 [cit. 2023-04-09]. Dostupné z: <https://irozhl.as/kNk>

Zdroje příloh

KRYL, Karel a Jan ŠULC. *Texty písní ; [ilustrace Karel Kryl] ; [uspořádal a ediční poznámku napsal Jan Šulc]*. Praha: Torst, 1998. Spisy. ISBN 80-7215-076-6.

Lyrics to Protest Songs in WAR AND MILITARISM [online]. 1-2 [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: <https://www.warandchildren.com/wp-content/uploads/2017/04/3.4.1-Protest-Song-Lyrics.pdf>

Seznam příloh

Příloha 1	Eve Of Destruction
Příloha 2	Veličenstvo Kat
Příloha 3	Bratříčku, zavírej vrátka
Příloha 4	Tak vás tu máme

Příloha 1 Eve Of Destruction

The eastern world, it is explodin',
Violence flarin', bullets loadin',
You're old enough to kill but not for votin',
You don't believe in war, but what's that gun you're totin',
And even the Jordan river has bodies floatin',

But you tell me over and over and over again my friend,
Ah, you don't believe we're on the eve of destruction.

Don't you understand, what I'm trying to say?
And can't you feel the fears I'm feeling today?
If the button is pushed, there's no running away,
There'll be no one to save with the world in a grave,
Take a look around you, boy, it's bound to scare you, boy,

And you tell me over and over and over again my friend,
Ah, you don't believe we're on the eve of destruction.

Yeah, my blood's so mad, feels like coaglatin',
I'm sittin' here, just contemplatin',
I can't twist the truth, it knows no regulation,
Handful of Senators don't pass legislation,
And marches alone can't bring integration,
When human respect is disintegratin',
This whole crazy world is just too frustratin',

And you tell me over and over and over again my friend,
Ah, you don't believe we're on the eve of destruction.

Think of all the hate there is in Red China!
Then take a look around to Selma, Alabama!
Ah, you may leave here, for four days in space,
But when your return, it's the same old place,
The poundin' of the drums, the pride and disgrace,
You can bury your dead, but don't leave a trace,
Hate your next door neighbor, but don't forget to say grace,

And you tell me over and over and over and over again my friend,
You don't believe we're on the eve of destruction.
No, no, you don't believe we're on the eve of destruction.¹¹⁰

¹¹⁰ *Lyrics to Protest Songs in WAR AND MILITARISM* [online]. 1–2 [cit. 2023–02–27]. Dostupné z: <https://www.warandchildren.com/wp-content/uploads/2017/04/3.4.1-Protest-Song-Lyrics.pdf>

Příloha 2 Veličenstvo Kat

V ponurém osvětlení gotického sálu,
kupčící vyděšení hledí do misálů
a houfec mordýřů si žádá požehnání.
Vždyť prvním z rytířů je veličenstvo Kat.
Vždyť prvním z rytířů je veličenstvo Kat.

Kněz – Dábel, co mši slouží z oprátky má štólu.
Pod fialovou komží láhev vitriolu.
Pach síry z hmoždířů se valí k rudé kápi.
Prvního z rytířů Hle – veličenstvo Kat.
Prvního z rytířů Hle – veličenstvo Kat.

Na korouhvi státu je emblém s gilotinou.
Z ostnatého drátu páchne to shnilotinou.
V kraji hnízdí hejno krkavčí.
Lidu vládne Mistr Popravčí

Král klečí před Satanem, na žezlo se těší.
A lůza pod platanem, radu Moudrých věší.
a zástup kacírů se raduje a jásá.
Vždyť prvním z rytířů je veličenstvo Kat.
Vždyť prvním z rytířů je veličenstvo Kat.

Na rohu ulice vrah o morálce káže.
Před vraty věznice se procházejí strážé.
Z vojenských pancířů vstříc černý nápis hlásá,
že prvním z rytířů je veličenstvo Kat,
že prvním z rytířů je veličenstvo Kat.

Nad palácem vlády ční prapor s gilotinou.
Děti mají rády kornouty se zmrzlinou.
Soudcové se na ně zlobili.
Zmrzlináře dětem zabili.

Byl hrozný tento stát, když musel jsi se dívat,
jak zakázali psát a zakázali zpívat.

A bylo jim to málo. Poručili dětem,
modlit se, jak si přálo veličenstvo Kat.
modlit se, jak si přálo veličenstvo Kat.

S úsklebkem Ďábel viděl pro každého podíl.
Syn otce nenáviděl, bratr bratru škodil.

Jen motýl Smrtihlav se nad tou zemí vznáší.

Kde v kruhu tupých hlav dlí –veličenstvo KAT.

Kde v kruhu tupých hlav dlí –veličenstvo KAT.¹¹¹

¹¹¹KRYL, Karel a Jan ŠULC. *Texty písní*. Praha: Torst, 1998, s. 85–86.

Příloha 3 Bratříčku, zavírej vrátka

Bratříčku, nevzlykej, to nejsou bubáci,
vždyť už jsi velikej, to jsou jen vojáci,
přijeli v hranatých železných maringotkách.

Se slzou na víčku hledíme na sebe,
buď se mnou, bratříčku, bojím se o tebe
na cestách klikatých, bratříčku, v polobotkách.

Prší a venku se setmělo,
tato noc nebude krátká,
beránka vlku se zachtělo,
bratříčku, zavřel jsi vrátka?

Bratříčku, nevzlykej, neplýtvej slzami,
nadávky polykej a šetři silami,
nesmíš mi vyčítat, jestliže nedojdeme.

Nauč se písničku, není tak složitá,
opři se, bratříčku, cesta je rozbitá,
budeme klopýtat, zpátky už nemůžeme.

Prší a venku se setmělo,
tato noc nebude krátká,
beránka vlku se zachtělo,
bratříčku, zavírej vrátka! Zavírej vrátka!¹¹²

¹¹² Tamtéž, s. 112–113.

Příloha 4 Tak vás tu máme

Tak vás tu máme, bratři z krve Kainovy,
poslové noci, která do zad bodá dýku.

Tak vás tu máme, bratři, vnuci Stalinovi,
však ne tak jako včera, dnes už bez šeríků.

Však díky za železné holubičky míru
a díky za polibky s chutí hořkých mandlí.

V krajině přelíbezně zavraždili víru,
na cestě rudé šípky jako pomník padlých.

Vám poděkování a vřelá objetí
za provokování a střelbu do dětí.

A naše domovy, necht' jsou vám domovem,
svědky jsou hřbitovy páchnoucí olovem.

Vím, byla by to chyba –plivat na pomníky,
nám zbývá naděje, my byli jsme a budem.

Boľšoje vam spasibo, braťja zachvatčiki,
spasibo bolšeje, nikogda nězabuděm,
nikogda nězabuděm!¹¹³

¹¹³ Tamtéž, s. 115–116.

Anotace

Jméno a příjmení:	Patrik Vašek
Katedra:	Katedra hudební výchovy
Vedoucí práce:	Mgr. Filip T. Krejčí, Ph.D.
Rok obhajoby:	2023

Název práce:	Politická témata v nonartificiální hudbě 60. a 70. let
Název v angličtině:	Political themes in the non-artificial music of 60's and 70's
Anotace práce:	Cílem práce je popsat široké veřejnosti politická témata ovlivňující společnost, jejich následný vliv v nonartificiální hudbě 60. a 70. let 20. století a spojitosti mezi sebou.
Klíčová slova:	60. léta, 70. léta, Afroamerické hnutí za občanská práva, Berlínská zeď, hnutí Hippies, Pražské jaro, Studená válka, válka ve Vietnamu, politická témata v hudbě, nonartificiální hudba, hudební žánry
Anotace v angličtině:	The aim of this thesis is to describe to the general public the political issues influencing society and consequently the nonartistic music of the 1960s and 1970s and the connections between them.
Klíčová slova v angličtině:	60's, 70's, African American Civil Rights Movement, Berlin Wall, Hippie movement, Prague Spring, Cold War, Vietnam War, political themes in music, nonartificial music, musical genres
Přílohy vázané v práci:	0 stran
Rozsah práce:	61 stran
Jazyk práce:	Český jazyk